

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Tereza Strupková

**Texty českých rockových skupin a možnosti jejich
využití v hodinách českého jazyka a literatury**
(se zaměřením na 8. a 9. ročník základních škol)

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

podpis

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Milanu Polákovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, ochotu a věcné připomínky při vypracování bakalářské práce. Taktéž děkuji za možnost výběru vlastního tématu závěrečné práce.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Poezie v literární výchově	7
2.1	Žáci a recepce básně	8
2.2	Rozbor literárního díla	8
2.3	Responsive teaching.....	9
2.4	Tvorba básní	10
3	Písňové texty ve výuce.....	12
4	Teorie verše v rockových textech	14
4.1	Žánry poezie	14
4.1.1	Lyrická báseň	14
4.1.2	Epická báseň.....	15
4.1.3	Lyrickoepická báseň	16
4.2	Rýmy	18
4.3	Vybrané básnické prostředky	20
4.3.1	Tropy.....	20
4.3.2	Figury	21
5	Jazykové prostředky v rockových textech	23
5.1	Slovní zásoba.....	23
5.2	Nářečí v písňových textech	26
5.3	Možnosti využití názvů písní a alb ve výuce českého jazyka a literatury	28
6	Vybraná témata v českých rockových písních	31
6.1	Protestsongy a kritika společnosti	32
6.2	Láska	37
6.3	Rozpad manželství, osudy dětí.....	39
6.4	Homosexualita.....	41

6.5	Alkohol a drogy	44
6.6	Smrt.....	46
6.7	Nonsens	48
Závěr		51
Citace pramenů a literatury		52
Přílohy		55

1 Úvod

Téma závěrečné práce *Texty českých rockových skupin a možnosti jejich využití v hodinách českého jazyka a literatury (se zaměřením na 8. a 9. ročník základních škol)* jsem zvolila především z důvodu osobního zájmu o české rockové písně. Z vlastních zkušeností vím, že zájem o poezii na základní škole není velký, proto je nutné vyvíjet snahy o zefektivnění výuky literární výchovy. Využití písňové tvorby jako výukový materiál aktivizuje zájem o problematiku literární teorie a ovlivní osobní přístup žáků k interpretaci literárních děl. Cílem bakalářské práce je zaměřit se na tvorbu českých rockových skupin a využití písňových textů v průběhu základního vzdělávání na druhém stupni, především v hodinách českého jazyka a literatury.

V první části práce řeším otázky týkající se vzdělávání literární výchovy. Na základě odborných publikací nastíním současný stav poezie v literární výchově, zabývám se recepcí básně při rozboru literárního díla a zaměřuji se na vybrané metody samostatné a skupinové práce žáků při interpretaci literárního textu.

V teoreticko-praktické části práce se zabývám tvorbou českých rockových skupin a možnostmi praktického začlenění textů písní do výuky českého jazyka a literatury. Teorii verše dokládám na ukázkách písňových textů a zkoumám vybrané jazykové prostředky užívané v textech. Analyzuji nejen samotné texty písní, ale i jejich názvy a názvy alb. Další část tvoří vybraná témata rockových písní, která se snažím zařadit do výuky prostřednictvím mezipředmětových vztahů. Vycházím z aktualizovaného *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání*.

Poslední část věnuji praktickému výstupu mé závěrečné práce, sestavení pracovních listů, které je možné využít ve výuce 8. a 9. tříd základních škol. Snažím se o propojení práce s písňovými texty a klasickou literaturou, střídám aktivizační metody a využívám texty písní jako výukový materiál při samostatné badatelské a kreativní práci žáků ve vzdělávání českého jazyka a literatury.

2 Poezie v literární výchově

Poezie je literární útvar, který provází uměleckou činnost od počátků lidské vzdělanosti. Od antických pijáckým a milostných zpěvů a středověkých veršovaných desater až po světoznámé a uznávané básníky jako jsou Francois Villon, Francesco Petrarca, Edgar Allan Poe, Charles Baudelaire či Arthur Rimbaud. S tvorbou těchto osobností by se měli žáci setkat již při základním vzdělávání, s čímž souvisí i porozumění daným textům.

Učitelé českého jazyka a literatury se s básnickými sbírkami setkávají v každém historickém období a literárním směru v rámci literární výchovy. Pracovat s prozaickým textem nebo dramatem je jednoznačně snazší jak pro učitele, tak pro žáky. Text není náročný na přípravu a jeho interpretace bývá jasná a srozumitelná.

Z výzkumu, který Vala uvádí v publikaci *Poezie v literární výchově*, jasně vyplývá, že nejoblíbenějším literárním žánrem je próza, následují divadelní hry. Poezie zaujímá posledním místo jen s hrstkou příznivců. Prozaickým textům žák porozumí snáze, interpretace není složitá, děj i hlavní hrdina je lehce zapamatovatelný. Drama je žánr, který žáky baví, prakticky si mohou ve vyučování divadelní hru předvést, tedy uchovat si osobní zážitek. V dramatu nalezneme i emocionální stránku, vtíp a hravost. Poezie je náročný žánr, přístup studentů k poezii určuje v první řadě učitel a jeho vlastní postoj k této problematice.¹

Žáci také zcela nesouhlasí s náročností a kladením důrazu na historickou a faktografickou stránku literárních děl. Východiskem by bylo nezařadit tyto údaje do výuky, ovšem svědomí vyučujícího nedopustí nepřipravenost žáků k přijímacím zkouškám na střední školy, kde jsou tyto informace stále vyžadovány.² Touto problematikou se zabývá Vala i ve studii *Úskalí a možnosti (anti)biografického čtení poezie*. Uvedením autora a biografických informací při analýze určitého uměleckého textu automaticky řadí dílo do literárního směru nebo období, čili napovídá možnou interpretaci. Naopak jméno autora a historický kontext napomáhá uchopení významové roviny textu. Neuvedení autora, tzv. antibiografická analýza textu, nutí žáky odkrývat skryté myšlenky, nalézt autora podle určitých znaků a symbolů v díle. „Škodí oba doktrinářské způsoby, proto je třeba se jich

¹ VALA, J.: *Poezie v literární výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, str. 34.

² Tamtéž str. 25.

zbavit a experimentovat. Pohrávat si s textem a hledat k němu nejrůznější cesty, protože cesta absolutně univerzální neexistuje.“³

2.1 Žáci a recepce básně

Báseň, jakožto přímá reakce na určitý zážitek, rozvíjí vnitřní svět, obohacuje člověka po emocionální stránce, nutí k porozumění a toleranci. Komunikace nastává během interpretace nejen mezi spolužáky a vyučujícím, ale především dochází ke komunikaci mezi autorem textu a čtenářem- vnímatelem. Literární dílo v něm vyvolává estetický zážitek, na který čtenář určitým způsobem reaguje.⁴

Ke správné reakci na literární dílo nestačí vnímání textu pouhými rozumovými schopnostmi, nezbytnou součástí je emocionální aktivita. Neurologové zabývající se emocionalitou konstatují, že smyslové vnímání má rychlejší reakci na podnět než analyzování skutečnosti na základě vědomostí. Emoce tak přímo působí na racionální myšlení.⁵

Výzkumy recepce básní dokazují, že mladí lidé zcela neodmítají poezii, ovšem mají problém pojmenovat vnitřní estetický zážitek, který dílo vyvolává. „*Metafyzické přesahy skryté v básnickém textu (a obecně v jakémkoli umění) často nejsou dnešní studenti schopni, či ochotni vyjádřit, verbalizovat, přestože jej v hloubi intuitivně cítí. Vnímáme to jako dluh současného školství, neboť i tuto oblast je vhodné v sobě rozvíjet a dětem zpřístupňovat, aby ji vnímaly jako přirozenou součást života.*“⁶

2.2 Rozbor literárního díla

Rozbor básní ve vyučování lze pojmout jako kognitivní proces, při němž žák poznává své okolí i sám sebe. V podstatě jde o učení, tedy o vnímání, zapamatování, vybavování,

³ VALA, J.: Úskalí a možnosti (anti)biografického čtení poezie. In: *Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce českého jazyka na základní škole*. Olomouc: vydala Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, str. 357.

⁴ HAMAN, A.: *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Jinočany: nakladatelství H & H, 1999, str. 50.

⁵ JONÁK, Z. *Úloha emocí při recepci literárního díla*. [online]. [publikace 6. 2. 2007]. [citováno dne 5. 4. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1131/ULOHA-EMOCI-PRI-RECEPCI-LITERARNIHO-DILA.html>>.

⁶ VALA, J., FIC, I.: *Poezie a mladí čtenáři. Výzkum recepce konkrétních básní*. Olomouc: nakladatelství Hanex, 2012, str. 76.

představivost, myšlení a zpracovávání informací jak verbálních, tak i neverbálních.⁷ Kognitivním principem se zabývá Jonák v článku o recepci literárního díla: „*K porozumění textu dochází teprve tehdy, když informace získané z textu umíme vysvětlit a propojit s našimi dosavadními znalosti a zkušenostmi.*“⁸ Tento přístup je v českých školách součástí metody Kritické myšlení.

Literárně umělecký text obsahuje myšlenky, které autor zakomponoval do textu. K rozpoznání, správné interpretaci a pochopení díla nám slouží rozbor literárního textu. Rozborem textu rozkládáme obsah sdělení na komponenty a konstruktivní složky, kterými však nejsou libovolné části textu. Je nutné oddělit části patřící k nepodstatné a naopak důležité složce textu, které nám napomohou analyzovat dílo. Právě tato metoda je cílem praktické literárněvědné práce, která je užívána i ve vyučování.⁹

Mezi literárními teoretiky a odborníky na poezii se vyčlenily dvě protikladné skupiny v názoru na analýzu básnických textů. Stanoviskem jedné skupiny je teoretické vyjádření, „*báseň se musí umět procítit, a kdo to nedovede, ten se tomu nenaučí žádným komentářem, návodem nebo výkladem.*“¹⁰ Analýza se stává bariérou mezi čtenářem a vlastním textem. Opakované rozборы básně ničí první subjektivní dojmy a prožitky z četby uměleckého textu. Druhá skupina reprezentuje názor praktikismu, čtenář se zamýšlí nad pocity, které v něm umělecké dílo vyvolává. Analýzou čtenář vytyčí pasáže textu vzbuzující určité emoce, a nadále s těmito komponenty pracuje při interpretaci díla.

2.3 Responsive teaching

Vala ve své publikaci *Poezie v literární výchově* rozvádí teorii *responsive teaching* (citlivý, reagující), autorem je Mark Pike. Jedná se o opakované navracení k určitým básnickým textům během tříletého studia. Žáci si po přečtení básně zaznamenají do deníku

⁷ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003, str. 101-102.

⁸ JONÁK, Z. *Úloha emocí při recepci literárního díla*. [online]. [publikace 6. 2. 2007]. [citováno dne 5. 4. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1131/ULOHA-EMOCI-PRI-RECEPCI-LITERARNIHO-DILA.html>>.

⁹ HRABÁK, J., TENČÍK, F.: *Úvod do studia české literatury*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, str. 80.

¹⁰ Tamtéž, str. 81.

své pocity a dojmy, po několika týdnech diskutují o básni ve dvojicích, skupinách a následně v rámci celé třídy. Opět si žáci zapíší své názory do deníku. Poslední fáze výuky nastává po několika měsících, učitel doplní k básni historický kontext a zařadí autora do směru. Potřetí si žáci zapíší své dojmy a mohou srovnávat vlastní zápisky. Výsledkem této metody učení by měla být reflexe žáka k básni, která je postavená na osobní zkušenosti.¹¹ Opakované užívání metody recepce odbourává u žáků strach z analýzy literárního díla.

S žáky je nutné nad texty diskutovat, přijímat jejich názory, případně je usměrňovat. Společnými diskuzemi vystihnou základní myšlenku a podstatu díla. Tímto způsobem se žáci učí toleranci názorů jiných osob a dochází ke společnému kompromisu při zvládání krizových situací, případně přemýšlí nad změnou vlastního úsudku. Tyto metody jsou užívány v rámci doplňujících vzdělávacích oborů etická výchova.¹²

2.4 Tvorba básní

K plnohodnotnému pochopení uměleckých děl přispívá i tvorba vlastních textů. Produkce a hodnocení básní ve výuce českého jazyka a literatury je složitý proces, který vyžaduje důvěru mezi žákem a vyučujícím. Autor básně se vypisuje z tužeb, citů a snů, jedná se tedy o velice intimní pohled do básníkovy nitra. Touto metodou výuky se rozvíjí tzv. emocionální gramotnost, která je odlišná u každého dítěte i dospělého člověka. Učitel musí respektovat názor žáka a udržovat třídní klima a emocionální bezpečí.¹³ Mladí tvůrci mohou napodobovat světoznámé autory, vzor jim napomůže překonat bariéry ve vyjádření emocí a snů.¹⁴ Vhodnými příklady jsou ukázky starších básní, ve kterých autoři popisují pocity, emoce a jiné vnitřní stavy netradičními slovními obraty, které žáci neznají. Dochází tak k prohloubení slovní zásoby a utváření nových představ o významu

¹¹ VALA, J.: *Poezie v literární výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, str. 38-40, 58-59.

¹² MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. [citováno 17. 4. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>>. Str. 95.

¹³ JONÁK, Z. *Úloha emocí při recepci literárního díla*. [online]. [publikace 6. 2. 2007]. [citováno dne 5. 4. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1131/ULOHA-EMOCI-PRI-RECEPCI-LITERARNIHO-DILA.html>>.

¹⁴ VALA, J.: *Poezie v literární výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, str. 42.

slovních spojení. Pomocí této vyučovací metody lze vyhledat mimořádně nadané žáky a prohlubovat v nich umělecký talent.

Tvorbu vlastní poezie je vhodné zařadit do vzdělávání slabších žáků a dětí se specifickými poruchami učení. Vyjádření vlastních pocitů pomocí básně je pro tyto žáky jednodušší, než vypisování esejí na obecná témata.¹⁵

Učitelé by měli dbát na rozvoj emocionální gramotnosti, prohloubit a aktivovat v dětech senzitivní smyslové vnímání a využít tvorbu básní jako prostředek společenské komunikace. Jedna z metod, pomocí které lze rozvíjet tuto gramotnost, je kreativní interpretace. I přes to, že autor Ondřej Hník popisuje program *Hravé interpretace* pro první stupeň základní školy, lze některé jeho poznatky využít ve výuce literární výchovy na druhém stupni. V rámci poezie je možné doplňovat rýmy či slovní spojení uvnitř verše. Kreativní schopnosti se rozvíjí i vlastní tvorbou dalších slok básně, vytyčením názvu skladby nebo doplněním ilustrace k danému tématu. „*Kreativní interpretace se nerovná jakékoli tvořivé práci v literární výchově, není to zjednodušeně řečeno celá tvořivá literární výchova. Směřuje k individuálnímu i nadindividuálnímu výkladu uměleckého díla.*“¹⁶

¹⁵ VALA, J.: *Poezie v literární výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, str. 42.

¹⁶ HNÍK, O.: *Hravá interpretace v hodinách čtení a literární výchovy*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2007, str. 17-18.

3 Písňové texty ve výuce

Texty písní a jejich audio verze jsou využívány především v hodinách hudební výchovy. Z jazykového hlediska a historického kontextu se vybrané texty autorů písní zařazují do literární výchovy.

Písňové texty, jako druh poezie, přijímá mladá generace s větším zájmem, než sbírky básníků minulého století. Aplikace literární teorie a určitého badatelského přístupu na díla žákům známá prohlubuje zkušenosti a znalosti v oblasti interpretace textů, které mohou následně využít při práci s uměleckými literárními díly. Názorná audio a video ukázka zhudebněných textů obohatí vyučovací proces, pomůže analyzovat základní myšlenky textu písně a prohloubí vědomosti žáka o daném tématu.

V písni je nositelem rytmu nápěv. Rytmus je nesený jazykovými prvky a verše jsou intonačně jednotvárné. Literární přesah se v písňových textech vyskytuje jen minimálně, většinou koresponduje s melodií a rytmem hudby. S literárním přesahem se setkáme v písních s revolučním podtextem mající zašifrovaný vzkaz, reagující na společenské problémy. Nepřesnosti v rytmu se nahrazují dlouhými notami a legaty, případně skladatel využívá rytmické variace.¹⁷

Proč právě rockové texty by měly být přínosem ve výuce českého jazyka a literatury? Kolláriková se ve studii *Textová stránka populárních písní* zabývá otázkami přístupu žáků druhého stupně k hudbě. Z dotazníku vyplývá, že v oblasti *Oblíbení interpreti a písně* má nejvíce příznivců rocková skupina Kabát. I přes to, že se člověk nepovažuje za rockera, písně a texty známých kapel jsou mu povědomé. V rámci didaktického využití mohou poslech a rozbor písňových textů moderní hudby zvýšit motivaci žáků. „*Předpokládáme, že vyvolané emoce dokáží motivovat k následné komunikaci a vyjadřování postojů vůči hudební a textové stránce skladby.*“¹⁸

¹⁷ STAŠOVÁ, E. *Písně a texty současných českých písničkářů*. [online]. [citováno dne 12. 4. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-2429>>.

¹⁸ KOLLÁRIKOVÁ, K.: *Textová stránka populárních písní*. In: *Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce českého jazyka na základní škole*. Olomouc: vydala Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, str. 116- 119.

Mezi písňovými texty lze najít umělecky hodnotné básně. Příklad kvalitní tvorby nabízí mladý písničkář Tomáš Klus. Ovšem ve většině případů rockových písní se setkáváme s jednoduchými texty bez složitých básnických prostředků. Důkazem jsou texty začínajících kapel, ukázka pochází z dílny pop-punkové skupiny Koblížci.

❖ Tomáš Klus, Nina

*Dnes v noci jsem ze spaní křičela tvoje jméno.
Já vím, že nejsi rád, ale nejde zapomenout,
jak při každém slově přivíráš víčka.
Prosím, vyslyš moji zpověď, už jsme starý na psaníčka.*

*Prosím, proměň je s nimi ve snech, v gesta i v činy, a já tu zůstanu,
ztracené malířské plátno, třeba se vrátíš a já zas nechám se napnout.
Prosím, maluj mě, tvoř k obrazu svému.
Nech mě shořet, už nikdy o nás nemluv.*

*Jsi mé úzko, jsi krev z řezných ran, jsi ten, kdo vchází nepozván.
Jsi zvuk, když padnou mi na retы slzy múz.
Jsi mé úzko, jsi krev z řezných ran, ačkoliv nechci, jsi ve mně uschován.
Jsi zvuk, když padnou mi na retы slzy múz.*

❖ Koblížci, Zavři oči

*To se ti nezdá, ty letíš kolem světa.
Ke kompu ses usadila a ICQ zapnula.
Co je to tam za pěknou zář, copak to tam svítí?
To je asi nový kontakt, nový týpek se hlásí.
A ty se ptáš, co je to zač.
Možná úchyl, možná vyděrač.*

*Zavři oči, úchylák tě točí.
Hvězda padá a ty už nejsi panna.
Zavři oči, úchylák tě točí.
Hvězda padá a ty už nejsi panna.*

4 Teorie verše v rockových textech

Studijním a vzdělávacím účelům napomáhají texty s pravidly, pravidelnou rytmikou, rýmem a bohatými jazykovými prostředky. Přináší-li však básník do díla přesahy těchto pravidel, stávají se texty pro žáky nesrozumitelné a složité. Dochází tedy k problému v komunikaci mezi čtenářem a autorem textu. Právě v textech písní jsou zpravidla verše pravidelné, zvukomalebné a korespondují s melodií a tempem hudební složky.

4.1 Žánry poezie

4.1.1 Lyrická báseň

Lyrická báseň má specifické možnosti jak vyjádřit subjektivitu. Rozčleněním textu na verše umožní čtenáři, či posluchači, vnímat jednotlivě spojení slov a hledat jádro výpovědi. Autor lyrické básně líčí náladu, atmosféru a vlastní příběh stojí v pozadí.¹⁹

V písňových textech se setkáme spíše s milostnou než přírodní lyrikou. V první ukázce popisuje autor děsivou proměnu milované osoby a strach spojený s nedůvěrou ve společnou budoucnost. Druhá ukázka reprezentuje částečně přírodní lyriku, ale především lyriku vnitřního boje a pomsty. K interpretaci skladby napomůže i melodie písně.

❖ Harlej, Proměna

*Z vlasů máš ostnatej drát a ze rtů kape ti jed.
Pořád nevěřím, že tohle v sobě ukrýváš.
Možná to přestane, možná se sama polekáš
a znovu si nasadíš tu svoji starou známou tvář.
Jenže už napořád budu mít v sobě schovanej strach,
kolik těch proměn ještě přede mnou schováváš.*

¹⁹ LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, str. 185.

❖ NOID, Pomsta

*Nezapomínám, zvířecí pud já nezapomínám.
Trest vykonávám.
V dálce v barvách, v trávě se mnou, v myšlenkách se prolínáš.
Vítr snáší listy dubů, stín a čas se protíná.*

Jak řvoucí kov se rozpíná zlá realita.

*Deptám, hledám, vzpoura, vztek jako šelma.
Deptám, hledám, trestám, zavržen svejma.
Zvířecí pud já nezapomínám.*

*Revanž, pomsta chladná odněkud přijde.
Popros, žádej, chtěj mít pryč už to břímě.
Rodinnej stesk se v nenávist změní.*

4.1.2 Epická báseň

Základem epického žánru je vypravování příběhu v dějové kompozici. Proti lyrice se jedná o objektivní žánr, autor pojednává o události, která je dokončená a uzavřená v čase i prostoru.²⁰ Epické skladby byly určeny k veřejným projevům. Básnický text se pamatoval lépe než prozaický, proto měla epická báseň praktickou funkci. Teorii lze aplikovat i pro účely této práce, písňové texty jsou určeny k veřejné produkci.²¹ Epické texty jsou u posluchačů i čtenářů poměrně oblíbené. Je snadné převyprávět děj, a přes to si báseň uchovala kouzlo subjektivity.

❖ Harlej, Přirození

*Byla jsi královnou všech, tvý tělo bralo mi dech a já byl šedivá myš.
Ráno jsem před školou stál a jako blbec se smál, myslel si, že o mně víš.
Psal jsem ti verše v parku, šmíroval při těláku, koukal ti na kalhotky.
A tys mě neviděla, vo mě bys nevotřela ani svý polobotky.
A tak jsem všechno vzdal, pomstu ti přísahal*

*Na zed' jsem po setmění nakreslil přirození a pod něj napsal pak jméno tvý.
Nikdy se neusměješ, nikdy mě nevoceniš a pořád jako vůl stát mě nebaví.*

²⁰ LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, str. 75.

²¹ HRABÁK, J. *Úvod to teorie verše*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, str. 20.

*A pak jsem tvoje boky neviděl dlouhý roky až včera na náměstí.
Pil jsem tam teplý pivo a koukal, jak jde život lidem, co mají štěstí.
Ty jsi šla naproti mně, bylo to jako v kině, trémou jsem ztratil rozum.
Jenže ty bez váhání na místo přivítání dalas mi dvacet korun.
Tak jsem ty prachy vzal, pomstu ti přísahal.*

❖ Stracené ráj, Meslevec

*Přepravil flento, vzal zelené kabát.
Včera to slešel, tak měl co dělat,
že v lese kam chodi, je kanec velké jak hrad.*

*Mosel bet první, keré ho pácne.
Takové kanec jistě je vzácné,
pro taková trofej nespát bude e rád.*

A v lese: jeleni, kanci, kolóši, srnci, zajici, lešáci, králici, petláci, laske e bažanti, kone ti haranti, nigdo z nich netoši, co se to v lese chestá.

*Gdež ož bel v lese, začlo se ztmívat.
Na kazatelně seděl dlóho, začal ož dřimat.
Najedná praskot, pak rachot se z křovi ozval.
Na dostřel bel, strache rozklepalo se mo tělo.
Na takovy prase spiš měl vzit dělo.
Ohromny prase jak kráva, člověk be se bál.*

4.1.3 Lyrickoepická báseň

Lyrickoepická báseň si uchovává jak prvky básně lyrické, tak epické. Základem kompozice je děj, který je protkán lyrickými promluvami mluvčího.²²

Ukázka textu písně trash-metalové skupiny Arakain je lyrickoepická skladba, která již svým názvem *1942, Dobyetí ráje* odhaluje událost objevení Ameriky. Příběh námořníků je spíše na pozadí textu, autor se zaměřil na básnický obraz přírody a prostředí propojený s vnitřními pocity a nezdolnou osobní vírou. K úplnému prožitku tohoto uměleckého útvaru postačí audio ukázka, ve které si skladatelé vyhráli s melodií evokující plavbu lodí na mořských vlnách.

²² LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, str. 185.

❖ Arakain, 1942, Dobyetí ráje

*V souhvězdích jsou cesty z ráje pro světskou slávu slavnou z bran.
Touha s ní věčností pluje, kormidlem míří do všech stran.
Dlouhý jsou chvíle na poutích, k světům co v dálkách skrývají nám.
K tanci zvou, smrčky se kroutí na palubách kastilských karavan.*

*S námi stůj v dobytí ráje, zázrakům, pane můj, straň.
S námi stůj, víra pevná je, k návratům svou rukou chraň.*

*Kráčej po vodě, ať měsíční záře určí tvůj směr, tak jako vždycky předtím.
Nastav příboji pak obě dvě tváře, ve vlnách se per i ve vlnách stůj, než příliv všechno
spláchně.*

*Souznění se živly vážně, hledání místa spojí nás.
Kouzelným jak proutkem když mávne, volání stráží: Zem na dosah!*

*Nádherná Santa Maria, poutníkům hradem se staň.
Nám jen ráj náruč otvírá, nám jen ráj nastaví dlaň.*

4.2 Rýmy

Rýmy jsou zvukové shody na koncích veršů básnického textu. Tyto shody mají několik funkcí: eufonická funkce rýmu je založena na libozvučnosti, významovou funkcí autor klade důraz na slovo, které je ve výpovědi podstatné. Rytická funkce rýmu ukončuje verš a strofická funkce určuje rozsah sloky rozložením rýmů.²³ Strofickou funkci rýmů můžeme uplatnit i v rozbořech textů českých rockových písní. Ve sdruženém rýmu nastává zvuková shoda po sobě následujících verších. Střídavý rým, jak sám název napovídá, má zvukovou shodu nejčastěji na prvním a třetím a druhém a čtvrtém verši. Zvukovou shodu, která je v textu vyjádřena jen dvěma verši, označujeme jako verš přerývaný. Rýmy postupně demonstrujeme jako zvukové shody po dvou až třech po sobě jdoucích verších a rýmy obkročné jsou zpravidla na prvním a posledním verši sloky. Triádový rým zachycuje zvukovou shodu na konci každého verše ve sloce.

❖ sdružený **aabb**

Doga, Poletuju

*Nikdo nic **neřeší**,
nikdo se **nevěší**
a nic se **neděje**,
a tak to **prostě je**.*

*Tvé oči **hladový**,
mozek ti **napoví**.
Straší ti ve věži,
co na tom **záleží**.*

❖ střídavý **abab**

Mandrage, Hledá se žena

*Hledá se žena, **mladá slečna**,
kdekoli ona může **být**.
Hledá se žena **nebezpečná**,
jsem Sherlock Holmes a Billy the **Kit**.*

²³ KŘIVÁNEK, V., KUPCOVÁ, H. *Malý slovník literárních pojmů a autorů*. Brno: Edice učebnice pro ZŠ, 1994, str. 43.

❖ přerývaný **abc**

UDG, Hvězdář

*Ztrácíš se před **o**čima,
rostěš jen ve vlastním **st**ínu.
Každá další **vi**na,
odkrývá mojí **vi**nu.*

❖ postupný **abcabc**

Kabát, Malá dáma

*Utrhla trávu a začla **hr**át
ta malá dáma z **př**edměstí,
co umí lidem z dlaní **č**íst.
Tam kočky zrána mívají **hl**ad
po noci plný **ne**řestí,
je pohladí a dá jim **j**íst.*

❖ obkročný **abba**

Arakain, Vzit čas na splátky

*Žít i s tvojí láskou co **ho**jí,
vzdát jsem **ne**chtěl
a pláčem **ch**věl.
Mít **obo**jí,
ztrácet to **bo**lí,
rád **ne**dovolí,
jak bych **ch**těl.*

❖ triádový **aaaa**

Harlej, Proč pocit mám

*Dávno vim, že není všechno zlato, co se **tř**pytí,
že i bez práce jsou koláče a dobrý **ž**ivobytí,
že když chci táhnout dámou, měl bych mít dobrý **k**rytí,
že ráno bejvá líp, i když je všechno k **z**blití.*

*Taky vim, že mrtvá kráva dá se ještě **do**jit,
že když chci dobrý listí, musím taky dobře **h**nojit,
že nejlepší je příjemný s tím užitečným **spo**jit
a lež s krátkejma nohama může daleko **do**jit.*

4.3 Vybrané básnické prostředky

4.3.1 Tropy

Základní funkcí tropů je přenesení významu, jedná se tedy o určité obrazné pojmenování skutečnosti. Principem vytváření básnických obrátů s nevlastním smyslem je substitute, čili nahrazení významu slova.²⁴

- ❖ **Přirovnání** je obrazné pojmenování za pomoci spojky **jako**.

Arakain, Strom života

*Tělo jako kmen, taky stárne s tebou.
Listy jako dlaň, hladí tvoji tvář.
Kořeny tu jsou, nech je, ať rostou dál.
Míza jako krev, proudí v tobě dál.*

- ❖ **Personifikace** je obrazné pojmenování na základě přejímání vlastností živých objektů neživými.

Doga, Hvězdy zhasnou

*Každá hvězda city má, stejný co mám i já.
Každá hvězda duši má, jen víc je bláznivá.*

- ❖ **Hyperbola**- nadsázka je určité zveličení dané skutečnosti nebo její vlastnosti.

Škwor, Snad 1000x

*Snad tisíckrát smůla karty rozdává,
třeba na ni platí hůl, třeba se zrovna dívá.*

- ❖ **Metafora** je obrazné pojmenování na základě vnější podobnosti.

UDG, Zpěvy deště

*Zpěvy deště, síla poesie.
Prosím ještě, ať kapka kapku bije.*

- ❖ V **metonymii** přenesené pojmenování spočívá ve vnitřní podobnosti.

Harlej, Idol žurnálů

*Nesmíš bejt na mě tolik přísná,
diagnóza syndrom Homera Simpsona.*

- ❖ **Synekdoha** obrazně přenáší název části na celek nebo název celku na část.

Vypsaná fixa, Klenot

*A Liverpool hraje doma a to se jí moc líbí,
když trapný AC Milán dostane tři góly.*

²⁴ NÜNNING, A. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host- vydavatelství s.r. o., 2006, str. 828.

- ❖ **Oxymóronem** je slovní spojení, jehož významy slov si navzájem odporují.

Arakain, Lysohlávky

Pojď vzlítneť pádem výš vzhůru do hlubin.

Pojď bít dřevěný koně do slabin.

Pojď najdem touhu lásek těch netečných.

Pojď, jdem padat výš až ke hvězdám.

- ❖ **Ironie** pojmenovává skutečnost, která je řečena jinak, než se ve skutečnosti míní.

Dymytry, Eurokozomut

Naše milá země vyslala svůj plémě do Evropský Húnie, že ho tam zasyje.

A co z toho vzešlo, to by jinde nešlo, vidět tohle Masaryk je rád, že nežije.

Nenažraní páni a nenažrané dámy vědět, že jste bezva patra tak pojedem s vámi.

4.3.2 Figury

Stylistické figury jsou aktualizační výrazové prostředky, které mají estetickou funkci. Jedná se o záměrné odchylky ve vyjádření. Funkcí figur je upozorňovat na význam opakovaných slov nebo pomáhají organizovat zvukovou výstavbu textu.²⁵ V písních se často užívá figur založených na zvukomalbě.

- ❖ **Refrén** nese základní myšlenku básně, často se opakuje. Stává se nezávislým na okolních slokách.

Harlej, Pověste ho vejš

Pověste ho vejš, at' se houpá,

pověste ho vejš, at' má dost.

Pověste ho vejš, at' se houpá,

že tu byl nezvanej host.

²⁵ LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, str. 94-95.

- ❖ **Anafora** je založena na opakování slova na počátku několika po sobě jdoucích veršů.

Doga, Camarro

*Nekončí flám,
nekončí pláč,
nekončí síla blízců,
nekončí sláva šilenců.*

*Kde končí hráz,
Kde končí sráz
Kde končí láska přátelská,
Kde končí jízda d'ábelská.*

- ❖ **Epifora** je stejně jako anafora založena na opakování slov po sobě jdoucích veršů, tentokrát na konci.

Divokej Bill, Znamení

*Dávám ti znamení, at' víš kam jít.
A ty dáváš mi znamení, at' vim kam jít.
Dávám ti znamení, at' zase víš kam jít.
Dáváš mi znamení, at' vim kam jít.*

- ❖ **Epizeuxis** je figura, ve které se opakují stejná slova za sebou v rámci jednoho verše.

Daniel Landa, Tajemství

*Tolik, tolik hvězd máš nad sebou.
Je tolik, tolik cest, co tě k nim dovedou.*

- ❖ **Klimax** je založený na gradaci slovního spojení, stupňuje se jeho účinek.

Škwor, Maj to jinak

*A ty mlčíš, ona povídá.
A ty mlčíš, ona dlouze povídá.*

5 Jazykové prostředky v rockových textech

5.1 Slovní zásoba

Slovní zásoba se v textech jednotlivých skupin liší. Většinou jsou si texty písní podobné v rámci jednoho alba nebo celé diskografie. Slovní zásobu dělíme na spisovnou a nespisovnou. Příkladem spisovných textů je již zmíněný textař Tomáš Klus, texty s užitím nespisovné češtiny pozorujeme téměř ve všech písních skupiny Škwor. Srovnáme-li texty písní po roce 2000 a texty minulého století, nalezneme značné rozdíly. Většina starších textů je psána spisovně a jen výjimečně obsahují expresivní slova, kdežto textaři současných kapel vyjadřují svůj názor a postoj hovorovou češtinou a vulgarismy.

Nespisovná čeština se vyskytuje ve většině textů rockových skupin. Autoři si nelámou hlavu nad českou gramatikou, texty skládají podle vlastních pocitů. Posluchači je přijímají v této podobě, texty jsou jim blízké, jako z osobního života. Někteří textaři si nechávají poradit a své práce konzultují s odborníky. Příkladem může být Roman Izzi Izariáš, frontman skupiny Doga.

„Aleš Brichta vám často pomáhá ve studiu, píše ti i nějaké texty, na minulém albu byl uveden u jeho jména dokonce i termín „PRODUKCE ČEŠTINY“. Co si pod tímhle pojmem má člověk představit?

Tak ono je to o tom, že přeci jen my jsme z Moravy a díky tomu je ten slang trošku někde jinde a víceméně každý zpěvák potřebuje nějakou tu zpětnou odezvu, pohled z druhé strany a drobnou kontrolu nad tím zpěvem ve studiu. Jsou sice i zpěváci, kteří si do toho kecat nenechají, ale já si to rád nechám zkontrolovat a Aleš už to takhle s náma dělal snad na čtyřech deskách a vždycky to fungovalo. On nám vlastně spoluprodukoval už desku Jsem trochu divnej a od té doby to nějak funguje a jsem za to rád.“²⁶

²⁶ ROCKEM.CZ. Doga: rozhovor nejen o novém albu. [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.dogamusic.cz/cz/329/clanky/doga-nejen-o-novem-albu.php>>.

V následující části práce se zaměřím na konkrétní morfologické změny ve slovech užívaných nespisovnou češtinou.

- ❖ Změna koncovky u mužského rodu z *-ý/-í* na nespisovné *-ej*.

Mandrage, Mladej, blbej

*Slepej, hluchej, a šťastnej jako já.
Mladej, blbej, a šťastnej jako já.*

- ❖ Změna koncovky u ženského rodu z *-é* na *-ý/-í*.

Doga, Poletuju

*Tvé oči hladový, mozek ti napoví.
Straší ti ve věži, co na tom záleží.*

- ❖ Užití protetického *v* u slov začínajících na samohlásku *o*.

Harlej, Královna noci

*Nevinej anděl co přišel z pekla,
měla si všechno, **vo** co sis řekla.*

- ❖ Vynechání hlásky *l* u sloves v minulém čase mužského rodu.

Dymytry, Dejte mi pít

*Vždyť sem **bouch** kladivem a už sem jel,
já sem nic **neukrad**, jen žízeň měl.*

- ❖ Vynechání samohlásky *e* u budoucího času množného čísla.

Kabát, V pekle sudy válej

*Jede vlak no a my **jedem** v něm, vlak s ucpaným komínem.
Lidi řvou, zmatkujou. Kdo ví, zda to **přežijem**.*

- ❖ Zjednodušení slova nebo slovního spojení pro pohodlnější výslovnost.

Nightwork, Tepláková souprava

*Tepláková souprava,
gule dej si doprava.*

V písňových textech se setkáváme s neologismy, které budou zmíněny v následující kapitole, ovšem při hledání v diskografiích skupin můžeme narazit i na historismy a archaismy. Jako příklad historismu, výraz určující zaniklou skutečnost²⁷, nám poslouží skupina Harlej a jejich *Kat'afūra*, což je název zábavné hry našich předků nebo skupina Kabát a *Burlaci*, převozníci a tahači proti proudu řeky.

V písních se setkáváme i s citově zabarvenými výrazy, tzv. expresivními výrazy. „*Expresivita má schopnost komunikovat citovou atmosféru textu.*“²⁸ Tyto výrazy jsou vázané na motivy, aktualizace slovní zásoby a kompoziční postupy užívané v textu. Dělí se na kladné a záporné. Kladná expresivní slova nacházíme v milostných písních, textech o lásce a rodinné tematice. Záporné expresivní výrazy v rockových písních není těžké dohledat. Hudební skupiny pomocí vulgarismů vyjadřují svůj životní postoj a názor na dobovou společenskou situaci.

❖ Wanastovy Vjegy, Kulomet

*Znám twý wočička házíš kameny,
jsi má malička w rámci proměny.*

❖ Škwor, Reklamy

*Sousedka vod vedle na chodbě řekla mi,
v televizi dávaj kvalitní reklamy.
Poslech sem jí a přepnul sem si kanál,
ňáká děvka natvrdo mi ukazuje anál.*

²⁷ KALOČOVÁ, J. *Průvodce literárními pojmy*. Ostarava-Kunčice: Grafie, 1994, str. 33.

²⁸ LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, str. 90.

5.2 Nářečí v písňových textech

„Dialekt, nářečí je vrstva národního jazyka, sloužící řečové, mluvní komunikaci jen části národa, vymezené buď zeměpisně, nebo sociálně.“²⁹

Rockové skupiny a hudebníci vychází z lidových písní, častým motivem je venkov, příroda a krásy světa v harmonii s láskou. Uvedu zde tři nejznámější skupiny zpívající své texty v nářečí.

První ukázkou je jedna z nejoblíbenějších kapel české hudební sféry, která hraje a zpívá písně z lidového prostředí. Sbírají a upravují texty ze všech koutů Česka, především z Moravy. I když jejich texty nejsou vždy totožné s původním vzorem dialektu, přece jen nabízí veřejnosti širokou nabídku tradičních českých a moravských písniček.

Druhá ukázka je od folkrockové skupiny Fleret, pocházející z Valašska. Jejich texty jsou umístěny do oblasti Vizovicka, odkud kapela pochází. Mnohé texty jsou velice oblíbené, často řazené do zpěvníků.

Třetí ukázka je z dílny začínající hanácké kapely Stracené ráj. Texty jsou založeny na jednoduchých básnických a jazykových prostředcích, tematicky reagují na obyčejné životní situace.

❖ Čechomor, Proměny

*Darmo sa ty trápiš můj milý synečku.
Nenosím já tebe, nenosím v srdéčku.
A já tvoja nebudu, ani jednu hodinu.*

*Copak sobě myslíš, má milá panenka.
Vždyť ty si to moje, rozmilé srdénko.
A ty musíš býti má, lebo mi tě Pán Bůh dá.*

²⁹ LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, str. 65.

❖ Fleret, Aj bylo nebylo

*Aj bylo nebylo, to by sa mně lúbilo,
kdyby se mnů pár portášů po tom světě chodilo.
Aj bylo nebylo, všecho by sa spravilo,
kdyby včilej pár portášů po tom světě chodilo.*

*Obrali mňa o výplatu chlapi z Nemanic,
naložili tolik mlatu, že nevidím vůbec nic.
Hodili do příkopy jako měch pohanky,
sebrali mě aj ty boty, co sem měl od galánky.*

*Ohráli mňa v kartách miškáři z Bojkovic,
oni sů sehraná parta, trumfů měli eště víc.
Na cestě do hospody byl sem aj bohatý,
než kohůti zazpívali, už sem byl aj bez gati.*

*Obrali mňa o úspory filuté ze Skoronic,
slibovali hory doly, nenechali vůbec nic.
Ostaly mi od maměňky na chleba slaměňky,
vyměním je na jarmarku za tři hlty pálenky.*

❖ Stracené ráj, 190 hodin a 16 minot

*Ráno, kdež se Lad'a zbodil, vzal si česty trenyrke.
Přejel zobe, načesal se, navlíkl nový tesilke.*

*Steré kufr po dědovi nacpal věcma základnima.
Kdež ož ho tam vebrale, tak abe muhl letět s nima.*

*Vzal si: kompas, kudlo a provázek, dvoje česty ponožke, dva chlebe na svačeno a na
tráveni tře hroške. Svičko, serke, pepika, otěrko, ešus e bagr, protože denně nelitá, vzal
Kynedril, sáček e hadr.*

5.3 Možnosti využití názvů písní a alb ve výuce českého jazyka a literatury

Práci ve výuce s názvy písní hudebních skupin využít mnoha způsoby. Lze analyzovat názvy podle skutečností, které vyjadřují, způsobem, jakým jsou vyjádřeny nebo užívání cizích slov.³⁰ Zajímavý je i výběr názvu desky, s žáky je možné spekulovat, proč si právě hudební skupina vybrala určitý název pro album. Řadu odpovědí je možné najít v rozhovorech s hudební skupinou.

Samotný název písně je mnohdy důležitější, než obsah textu. Pro autora je složitým úkolem vymyslet název tak, aby v jednom či několika málo slovech vyjádřil podstatu písně. Název musí být zapamatovatelný a utkvět posluchači v mysli. Mnoho autorů nechává název písně na samotný závěr své práce a podílí se na něm nejen autor textu, ale celá hudební skupina.³¹

Názvy můžeme dělit různě, na jednoslovné a víceslovné (*Balada o tom, jak si chlapec pod vlivem měkké drogy našel dívku s nízkým IQ/ Harlej*). Na příkladu můžeme jasně určit, o čem bude obsah celého textu. „*Dlouhé synoptické tituly, případně i podtituly jsou typické pro tzv. kramářské písně, které zpívali potulní hudebníci od 16. století do poloviny 19. století.*“³²

Texty se dají dělit i podle skutečností, které vyjadřují.

- ❖ **věci**- *Buldozerem/ Kabát, Camarro/Doga*
- ❖ **lidé**- *Holka samosexuál/Doga, Kazatel/Dymytry, Prospektor/Arakain, Vyvolenej/Škwor*
- ❖ **jména**- *Kapitán Morgan/ Harlej, Lady Gag a Rin/ Kabát, Paganini/Arakain*
- ❖ **živočichové**- *Černý koně/Arakain, Laně jdou/Doga, Raci v práci s.r.o./Kabát*
- ❖ **rostliny**- *Strom života/Arakain, Z Cuby kiwi/Harlej*
- ❖ **místa**- *Amerika/Škwor, Babylon/Arakain, Nad Letnou/UDG, Potkali se v Paříži/Kabát*

³⁰ HEJSEK, L.: *...a pak přišel BIGBÍT*. České Budějovice: nakladatelství Nová Forma, 2012, str. 50- 57.

³¹ Tamtéž, str. 50.

³² LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, str. 158.

- ❖ **roční období-** *Ladovská zima*/Jarek Nohavica, *Jaro léto podzim zima*/ MIG 21, *Letní tlení*/Vypsaná Fixa, *Léto*/ Tři sestry, *Podzim*/Tři sestry, *Sníh padá sníh*/Kabát
- ❖ **časové údaje-** *Půl páté ráno*/Divokej Bill
- ❖ **událost-** *1492 Dobytí ráje*/Arakain, *1968*/Daniel Landa, *Bílá Hora*/Daniel Landa
- ❖ **číselné údaje-** *16 válců*/Doga, *Čtvrtá sestra*/Tři sestry, *Snad 1000x*/Škwor
- ❖ **činnosti-** *Letíme na Wenuši*/Wanastovy Vjegy, *Malování*/Divokej Bill
- ❖ **vlastnosti-** *Křišťálová*/Wanastowi Vjegy, *Skleněná*/Reflexy

Vyjádřit název textu se dá i jinými způsoby.

- ❖ **otázka-** *Kdoví, co přijde*/Dymytry, *Kdoví, jestli to samé*/Kabát
- ❖ **rozkaz-** *Nebud' debil*/Škwor, *Nikdy se nevzdávej*/Arakain
- ❖ **žádosti, prosby-** *Slibem nezarmoutíš*/Kabát, *Vzít čas na splátky*/Arakain
- ❖ **vnitřní přání-** *Chtěl bych ti říct*/Arakain, *Ty lhát mi smíš*/Škwor,
- ❖ **pocit, duševní stav-** *Mládí v hajzlu*/ Arakain, *Proč pocit mám*/ Harlej, *Smysl už nehledám*/Dymytry
- ❖ **názor, myšlenka-** *Jsem trochu divnej*/Doga, *Kdo neskáče, není Švéd*/Kabát, *Kdo si nechce hubu spálit*/Kabát, *Málo je víc*/Škwor, *Právo máš*/Arakain, *Vyhlašuju boj*/Škwor
- ❖ **oslovení-** *Hej poslouchej*/Doga, *Holčičko!*/Wanastovy Vjegy, *Miláčku*/Divokej Bill

V písňových textech se setkáváme s neologismy, slovy nově vzniklými, složenými nebo přejatými z cizích jazyků: *Neonarcis*/Dymytry, *Harlejland*/Harlej, *Nešťastonešťastný fujarista*/ Wanastovy Vjegy

Velice oblíbeným trendem je užívání cizích slov jak v názvech, tak textech českých písní. Nejen celá slovní spojení jsou v cizím jazyce, ale objevuje se i kombinace češtiny s angličtinou.

- ❖ **angličtina-** *Fuckerman*/Doga, *Kapitalistickej shit*/Škwor, *Kino drive-in*/UDG, *No smoking*/Harlej, *Take it Izzi*/Doga, *Valčík in the sky*/Arakain
- ❖ **němčina-** *Frau Vogelrauch*/Kabát
- ❖ **francouzština-** *La fin*/UDG, *Le mans*/Arakain
- ❖ **španělština-** *Corrida*/Kabát, *Los calbos*/Harlej,
- ❖ **italština-** *Banditi di Praga*/Kabát, *Dolce vita*/Doga, *Samba Di'Pergola Roma*/Harlej, *Unisono*/Divokej Bill

Názvy rockových a metalových desek se často shodují s písní obsažené v daném CD. Výběr názvu alba není jednoduchý úkol, což dokazují rozhovory samotných kapel.

- ❖ „*Nová deska skupiny Nightwork Čauki Mňauki. Můžete nám říct, kdo tenhle pitomej název vymyslel a co vůbec znamená?*“

Nightwork: „Čauki Mňauki objevil tým vědců pod vedením profesora Dyka a inženýra Sluky. Není to jen slovní spojení, jenž nadšeně vítá novou hudbu a zároveň se loučí s prehistorickým přístupem opilých muzikantů, kteří tak falešně hráli.“³³

- ❖ „*Jedno je ale jistý, a to název desky „Corrida“. Jak jste na něj vlastně přišli?*“

Kabát: „No, teď bychom měli říct asi něco chytrého, protože přeci nemůžem naprášit, že se to album tak jmenuje jen proto, že tahle písnička byla jako první hotová (smích). Corrida...to je zkratka úderný, má dvě „R“ - to je prostě parrádní (smích). Písnička je o Španělsku, Španělským způsobu života.“³⁴

- ❖ „*Co pro Vás bylo tentokrát inspirací k textům a podnětem k vydání další desky po tolika letech?*“

Aleš Brichta: „Inspirací je život a svět kolem nás, tak jako vždycky. Co si o něm sám myslím, asi ukazuje už její název „ÚDOLÍ SVINÍ“.“³⁵

Výběry nejlepších songů shromažďují kapely na deskách s názvem jako *Best of*, ale jsou i kapely, které svým „výběrovkám“ dají netradiční a osobitý název. *Harleland/ Harlej, Pili jsme a budem/ Alkehol, Suma sumárum/ Kabát, Sečteno podtrženo/ Škwor, Fuckt best of/ Doga, Unisono/ Divokej Bill, Poločas/ Kryštof, Zámkománie/ Visací zámek.*

³³ NIGHTWORK. *Rozhovor kapely Nightwork k nové desce a tour.* [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.nightwork.cz/#!/page-29>>.

³⁴ ČASOPIS BRAVO. *Rozhovor z Brava.* [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.kabati.cz/rozhovor/bravo/komentare-1>>.

³⁵ ROCKEM.CZ. *Rozhovor: Vyzpovídali jsme Aleše Brichtu o novém projektu, desce a tour!.* [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://rockem.cz/rozhovor-vyzpovidali-jsme-alese-brichtu-o-novem-projektu-desce-tour>>.

6 Vybraná témata v českých rockových písních

Paleta témat v textech českých kapel je velice pestrá. Zaměřit se můžeme na tematiku jedné skupiny v průřezu celé diskografie, témata se opakují v rámci jedné společenské události, životní situace. Vybrala jsem témata, která se vyskytují v písních několika skupin současně. Kromě následujících sedmi témat je možné zabývat se problematikou náboženství, viny a trestu, stáří a životní bilance či odkazy historické události. Zaměřila jsem se na témata, která by mohla být využitelná ve vzdělávání v rámci mezipředmětových vztahů. Vycházela jsem z aktualizovaného *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání* z roku 2013 a pokusila se jednotlivá témata integrovat do vzdělávacích oblastí a podpořit tím cíle základního vzdělávání.

Témata vycházejí především z vlastních zkušeností textařů, kteří hudbou vyjadřují společenský postoj a názor.

Škwor- Petr Hrdlička

„Řekneš mi něco bližšího o textech?“

„V podstatě v kostce je to takhle. Ty víš, jak píšu texty vid? Takže je to ze života takovejch těch obyčejnejch lidí. Většinou to nejsou moc optimistická témata a spíš je to takový ponurejší, protože já furt razím to, že muzika je takovej ventil a na tom živým hraní to prostě musíš ze sebe dostat a já nedělám takový ty sranda texty. Prostě když se nenaseru na tom podiu, tak to není ono. Takže ty texty budou v podstatě nasranější než na Americe. Ale bude tam určitě ten kontrast všeho možnýho a myslím si, že ta deska bude zase hodně jiná.“³⁶

³⁶ FIALA, D. *Rozhovor s Petrem Hrdličkou nad chystaným CD*. [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.skwor.cz/rozhovor/chystane-cd>>.

6.1 Protestsongy a kritika společnosti

Nejvýraznějším tématem českých skupin a hudebníků je kritika politické situace v demokratickém státě. Vznikají tzv. protestsongy, kterými autoři vyjadřují negativní názory a postoje vůči politickým událostem a osobnostem. Protestní písně můžeme dohledat téměř u všech skupin, které prostřednictvím hudby vyjadřují nejen své názory, ale i názory davů lidí. Častým námětem jsou i sociální problémy, sebekritika, existenciální otázky a úvahy nad budoucností lidské společnosti. Texty se vyskytují především u skupin, jejichž členové mají bohaté životní zkušenosti, snaží se poukázat na určité problémy a donutit posluchače zamyslet se nad životním údělem.

Kromě českého jazyka a literatury a hudební výchovy je vhodné tyto texty uplatnit ve výuce oblasti Člověk a společnost, především v předmětu výchova k občanství. Protestní písně poukazují na nesvobodu lidí v demokratickém státě, vlastenectví a národní symboly. Úvahy o lidských skutcích je možné zařadit do oddílu *Odpovědnost za vlastní názory a rozhodnutí*.

❖ Arakain, Skrytá kamera

Autor textu Zdeněk Kub kritizuje stav demokratické společnosti a poukazuje na nesvobodu lidu, který je sledován skrytými kamerami. Text nalezneme v albu *Restart* z roku 2009. Téma kamer, které sledují a řídí lidský osud, nacházíme i ve světoznámých dílech jako je Orwellův *Velký bratr* v románu *1984* nebo Weissův román *Dům o tisíci patrech*.

*Na soukromí nárok nemáš, to demokrat dobře zná.
Na výsluní místo hledáš, svobody si užíváš.
Jak svázané satir zpíváš cizí píseň chvátivou.
Jako ránu bičem poznáš její příchut' palčivou.*

*Na nás teď ze všech koutů tisíce očí hledí, nikdy se neunaví a neusnou.
Jsme pouhý ryby v sítích, jiný nás tu řídí, o našich osudech pak rozhodnou.*

❖ Daniel Landa, Protest song

Název písně z alba *Neofolk* koresponduje s tématem celé kapitoly. Daniel Landa je známý svými názory na vedení státu a kritikou společnosti. Skladba spolu s videoklipem obsahuje bezpočet symbolů a metafor k českému národu. Autor byl za tuto píseň kritizován a článkem časopisu *Reflex* přirovnán k fašistickým vůdcům minulého století.³⁷ Symbol vlastenectví provází řadu písní v albech Daniela Landy.

*S bezmocí otroků, pouta schovává. Občan svobodný klopí zrak k zemi.
A ještě pálí jizva krvavá. Oči se otevírají s obtížemi.
V zajetí předsudků, láska uvadá. Hledáme rozdílné, namísto sjednocení.
Vlastní tíha zas na nás dopadá. Je tolik smutných očí, v té naší zemi.
Hledajíc protivníka, stavíme barikády. Viníme ostatní, sami tak čistí.
Co všechno dáme, za naše kamarády? Kteří to vlastně jsou? Nejsme si jistí.*

*Král je klaun a klaun je králem, pískot nese se znuděným sálem.
A tak pýcha vládne sama mase, nežijeme, přežíváme, popereme se tu zase.
Ze lva se stal pejsek na řetězu, slintá, čeká na odměnu od vítězů.*

❖ Škwor, Banda komiků

Rocková skupina Škwor zpracovala několik písní s tematikou kritiky politické situace ve státě. Výrazným prvkem v těchto textech je ironie, se kterou autor Petr Hrdlička nešetří. Jak dodává v rozhovoru na webových stránkách kapely: „Vyjadřuju se k tomu, co mě štve, a štve mě toho moc. Když jedu autem a něco mě naštve, zastavím a hned píšu text.“³⁸ V textech Škworů se setkáváme s hovorovou češtinou a expresivními výrazy, které podtrhují charakter písně související s tématem.

*Humor a psina za každým slovem šprým od mistrů politických gest.
Veliká hlína, všechny nás pobavil legrační prostředník, zvednutá pěst.
Takhle se bavíme a je nám prima, z billboardů smějou se na nás.*

*Tak čím nás zase pobaví ta banda komiků, co dělají velkou srandu s vážnou tváří.
A za ty huby bolavý, vod čela votlačený stůl a jejich hvězda v klidu dál tu září nám.*

³⁷ REFLEX. *Daniel Landa: Polepšený rváč nebo český fašista?*. [online]. [citováno dne 22. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-reflex-cz-reflex-cz-fertek/18961/daniel-landa-polepseny-rvac-nebo-cesky-fasista.html>>.

³⁸ ŠKWOR. *Napsali o nás*. [online]. [citováno dne 22. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.skwor.cz/rozhovor/normal-lidi>>.

❖ Wanastowi wjecy- Něděkujem, vypadněte

Skupina s poněkud bizarním názvem produkuje hudbu v experimentálním pop rockovém stylu. Skladba *Něděkujem, vypadněte* v albu *Hračky* s podtextem politické kritiky se vymaňuje textům s milostnou tematikou, které jsou pro skupinu typické. Velice syrový a útočný refrén zjemňuje dětský sbor, který s optimistickou melodií nepodporuje charakter protestní písně.

Koukej na ně - to se nevidí - nikdo neví, nikdo nesedí

Odhodlaně kopou do lidí - nikdo neslyší, nikdo nevidí.

Hod' kámen - kámen - ty kdo jsi bez viny, když ze srdce ti padá kámen - kámen

Hodiny v srdcích - zkameněla mladá

Něděkujem vypadněte - vážně toho bylo dost, zlatý tele slibujete - dáte ohlodanou kost.

Něděkujem vypadněte - láska hraná do očí, zlatý tele slibujete - než se mince otočí.

❖ Tomáš Klus, Pánu bohu do oken

Protestní píseň složil a zhudebnil i mladý muzikant Tomáš Klus. Mistr metafor složil text k albu *Racek*, který je protkán ironií i přímými útoky. Jedná se o osobní zpověď, postoj a názor na politickou situaci. Jednoduchým a opakujícím oslovením Pána Boha v refrénu si Klus získal posluchače všech věkových kategorií.

Za devatero horami a devatero řekami, leží kraj líbezný jak z reklamy.

Tam pravdě pšenka nekvete, člověk zde vyvinul se z prasete.

A tváře se tam nemění, pouze tituly a příjmení.

A kdo má peníze vystaví svou mordu u dálnice na billboardu.

Potom řidič vskutku tvrdý chleba má, furt on the road a s lumpama.

Učí se všechna hesla zpaměti a pak ty kecy hustí do dětí.

Za co, Pane Bože, za co, trestáš tento prostý lid?

Za co, Pane Bože, za co, nechals nás se napálit?

Za co, Pane Bože, za co? Zas čtyři roky v prdeli.

Za co, Pane Bože, za co? Omluv mě, že jsem tak smělý.

Tak jedni kradou pro lidi a druzí od lidí, případné aférky se pod stůl odklidí.

Hlavně dodržovat všechny zásady, nejlíp se špína kydá za zády.

Povinné školení pro všechny poslance, lekce planého žvanění, lekce arogance.

A místo polední debaty z prdu kulička, ať vzkvétá naše zemička!

❖ Harlej, Dětský hřiště

Česká rocková skupina Harlej je oblíbenou skupinou především díky melodickým písním a nenáročnými texty. Na posledních dvou albech z roku 2011 ...*máme vlka* a 2012 *Teleskopický tele* se objevují texty se sociální tematikou. V písni *Dětský hřiště* metaforicky vystihují životní úděl člověka, co se v životě může a dá pokazit.

*Klauni a artisté se začli uklánět, už těší se na štaci příští.
Trochu to z dálky připomíná kabaret tam u nás, na pískovišti.*

*Celej svět je jedno malý dětský hřiště, co se rychle točí a já jako klišťe,
držím se na kolotoči, žádný příště, není jistý.
Vem si kolikrát si spadl ze skluzavky, ještě ted' nás z toho trochu bolí zadky.
Oni totiž neprodávaj lístky zpátky pro turisty*

*Na koni dřevěným jsem vyjel dobýt svět s kelímkem s ledovou tříští.
A všechny hrady z písku po cestě jsem smet tam u nás, na pískovišti.*

❖ Kabát, Kdoví, jestli to samé

Nejznámější česká rocková skupina Kabát je držitelka několika hudebních ocenění. Mezi jednoduchými texty se na posledních albech objevují i bilanční písně s otázkami životních jistot a úvah nad osudem lidstva. V písni *Kdoví, jestli to samé* z alba *Corrida* se řeší otázky lidských skutků a skutečností jejich realizace. Melodie písně podtrhuje melancholii textu.

*Kdo ví jestli, jestli jsou na Měsíci vůbec nějaký stopy. A proč kope kolem sebe, kdo se topí.
Jakej sval to Zemí otáčí.*

Jak je to s pravdou, s pravdou se šetří, možná proto, aby zbyla, je flekatá jak dalmatin, je černobilá, chudák holka s dechem nestačí.

*No a co vítr, severní vítr nemusí bejt rovnou krutej a v týhle zemi na prameni panák dutej.
Přeju vám nervy pevný jak železný dráty, ať stojí při nás. I všichni svatý.*

*Všechno je jinak, nasraná Země chrlí tuny žhavý lávy. Děti na stráni hledaj fialový krávy.
Jak pravda vypadá, kdo z vás to ví?*

Nikdo jí nezná, stejně jak rychle objeví se, rychle zmizí. Doufám, že nelže a je pořád stejně ryzí a slzy na pavlači neróní.

Tak čemu věřit, snad jenom bytostem co lítaj kolem hlavy, nosí nám tajný, ale zaručený zprávy, a taky dary, který bojíme se vrátit, a to si pište, že budem platit.

❖ Katapult, Až?

Bigbítová skupina Katapult se vyjímá na časové přímce výběrů analyzovaných textů, ovšem jedna z jejich nejznámějších písní je tematicky zasažena do nedávné minulosti. Existenční otázky pro další generace v refrénu doplňují sloky s tvrzeními týkající se budoucnosti lidstva. Poprvé byla tato skladba vydána v albu 2006 roku 1980.

*Až se bude psát rok dva tisíce šest. Až se všichni přestěhujem do obrovských měst.
Až dálnici zeměkouli opředem. Až budem pyšni na všechno, co dovedem.*

Pak bude možná pozdě na to chtít se ptát: Co děti, mají si kde hrát?

*Až suroviny budem vozit z Měsíce. Až počasí bude řídit družice.
Až budem létat na Venuši na výlet. Až za nás budou počítače přemýšlet.
Až budeme mít továrny i na stromy. Až umělá tráva bude před domy.
Až zavládne v celém světě blahobyť. Až budem umět skoro všechno vyrobit.*

❖ Dymytry, Média

Mladá kapela z Prahy označuje svůj jedinečný styl hudby za tzv. PSY-CORE. Drsné melodické riffy doplňují ostré útočné texty a maskovaný zjev. V repertoáru Dymytry nalézáme hned několik textů s tematikou kritiky společnosti. Píseň *Média* se zabývá nepravdami, které nám poskytují veřejné komunikační prostředky. Důraz kladou na negativní vlivy zkorumpovaných masmédií na lidskou společnost.

*Ve zprávách mi řeknou jaký mám volit strany, jestli se všim seknout, stát frontu na banány.
Ve zprávách mi řeknou, kdo zlobil, kdo je svatej, z vraha bude apoštol, z anděla čert rohatej.*

*Stačí jen, když si zaplatíš, v pohodě můžeš jít, prachy točej světem.
Stačí jen, když si zaplatíš, kdo z nás to vysvětlí našim i jejich dětem.*

*Nic není, jak se zdá, dozvim se z médií, jak pravda vypadá.
Nic není, jak se zdá, děda si posteskne, jak žil si zamlada.
Nic není, jak se zdá, dozvim se z médií, jak pravda vypadá.
Nic není, jak se zdá, nikdo se nediví, hlava to nezvládá.*

*Ve zprávách mi řeknou, kdo všechny prachy ztratil, dávno už je za horama, aby něco vrátil.
Ve zprávách mi řeknou, kdo za to půjde sedět, no lidi přece nikdo, to byste mohli vědět.*

6.2 Láska

Básně s motivem lásky se v textech současných rockových skupin a klasických básníků poněkud liší. Místo opěvování přírody a krásy ženy se textaři zaměřili ve většině případů na negativní stránku lásky. Pocity zklamání, nešťastné lásky a nevěry, marného zamilování a bezmocných úniků ze spárů vášně můžeme vyhledat v textech všech skupin a zpěváků.

Námět lásky je vhodné využít ve výuce oblasti umění a kultura či etická výchova. Poslech a zpěv písní je součástí hudební výchovy, ovšem rozvoj představ a fantazie podpoří i v rámci výtvarné výchovy. V etické výchově, doplňující vzdělávací obor, se žáci zabývají komunikačními dovednostmi, konkrétně téma lásky zapadá do vyučování emočního hodnocení druhých.

❖ Krucipüsk, Láska je kurva!

Definice lásky v podání liberecké hardcorové skupiny patří k největším hitům Krucipüsku. Text písně *Láska je kurva!* lehce připomíná asociativní básně surrealistů. Text je plný metafor a přirovnání, v refrénu se vyskytují protichůdné přívlastky, oxymoróny. Není přesně určeno, o jaký typ lásky se jedná. Při důkladném zamyšlení se nad textem můžeme konstatovat, že je text vyjádřením pocitů k čemukoli, co člověk pojme jako svoji vášeň. Píseň se nachází v albu *Druide!* z roku 2004.

*To jeden jednou žil a nevěda zatoužil, protože hrozně chtěl, tak na tom uletěl.
Nebyl v tom žádnéj trik jen věčnej hlad.
Dáš za to cokoli, ať bolí to nebolí, danajskej dar – nedar, chemie osoby.
Potíš se - nejde spát. Jaký to je?*

Zlý, dobrý, hořký, sladký, černý, bílý, vratký, je to boj, ale krásnej.

*Stačí jen okamžik, je to jak vostrej břit, bezhlavej úprk tmou pro poklad, pro svý sny.
Není v tom žádnéj trik jen věčnej hlad.*

❖ Arakain, Osudnej den

Již výše zmíněná metalová kapela Arakain nabízí další umělecky významný text. Z části refrénu písně *Proklínám ten osudnej den* je zřejmé, že se jedná o nešťastnou lásku. Autor básník popisuje smutné pocity nešťastníka, který se snaží najít své odpovědi v přírodě a v ulicích města. Analyzujeme četné metafory a opisná vyjádření zármutku. Text je možné dohledat v rámci alba *Restart*.

*Když měsíc prochází sametovou tmou, toulám se v ulicích vůní mrazivou.
Hledám tě v hlubinách půlnočních stínů, potkávám procesí, ptám se, kam jdou.
Jen pár psů prašivejch tvoří suitu mou, v zašedlejších pasážích kameloti lžou.
Vánek, jenž vysouší slzy z mých tváří, pomáhá vědomí zbavit všech pout.*

*V tvých očích bloudívám jak slepý nomád pouští, zas mízu roní starý kmen.
Topím se v temných vodách, nadechnout se zkouším, proklínám ten osudnej den.*

*Žár černejch smaragdů nedá mi spát, čekám, kdo opráší ze snů hvězdný prach.
Šíp ranních paprsků, co třpytí se v loužích, zaráží do slabin ostnatej drát.*

❖ Prohrála v kartách, Kosmonaut

Melancholická melodie a romantické prvky v textu skupiny Prohrála v kartách působí na posluchače sklíčeně a vyvolává pocity zármutku. Mezi romantické prvky patří vesmír a kosmonaut, který sleduje rozchod mladého páru. Jednoduchý refrén vyvolává hluboké vnitřní pocity osamocení.

*A kolem Země krouží vždycky aspoň jeden kosmonaut.
Ten se na to dívá sám, jeden úsměv - já to znám.*

*Postel je teď příliš velká a hloupý slova nestačí.
Velký prázdno nepřetejká a cizí ruce netlačí*

Spí teď sama - spí teď sám, nepřiznaná – nepřiznán.

*Ten chlapík trochu výstřední jim pošle dolu hvězdu.
Třeba je to zachránějí a možná změnějí cestu.
Ráno koukne, jak se maj. Když se Země otočí, tak už jí ani nepoznají.*

6.3 Rozpad manželství, osudy dětí

Nepříznivým trendem moderní společnosti jsou nefungující manželství řešená rozvody. Problematika neúplných rodin se objevuje i v textech českých skupin. Vyskytují se především u starších autorů. Textaři vkládají do písně vlastní zkušenosti, čímž se snaží poukázat na další problémy spojené s těmito případy. Rozpad rodiny se týká především dětí, které za chyby rodičů zaplatí nejvíce.

V rámci mezipředmětových vztahů je vhodné na problematiku poukázat v souvislosti s výukou výchovy ke zdraví, oblast rodina a duševní zdraví.

❖ Aleš Brichta, Jednou to pochopíš

Velice uznávaný a úspěšný muzikant Aleš Brichta napsal text písně *Jednou to pochopíš*. Upřímná zpověď a vysvětlení dítěti, proč dva lidé nemohou být dále spolu. Text písně pomáhá mladým lidem vyrovnat se složitou životní situací. Bývalý frontman skupiny Arakain se může pochlubit řadou alb, jedním z nich je *Anděl posledního soudu*, který nabízí právě tento text.

*Mám podivnej strach, když tě vidím se smutkem v očích,
mráček výčítky v nich, jako bych to zavinil já.*

*Tvé slzy jsou bič, já se stydím a nevím jak začít.
Úkol vysvětlit mám, proč už s mámou nebudem dál.*

*Víš někdy sou dva dlouho spolu, až se to zlomí.
Něco v nich odumírá, jednou to pochopíš.*

*Když už z lásky nezbyde nic, starý zrady a lži ještě bolí.
Musíš víc, chyb bylo víc a mít odvahu přiznat ty svý.
Když už z lásky nezbyde nic někde jinde se srdce zas spojí.
Zbudou vzpomínky možná nic víc, ať sou hezký a nejenom zlý.*

❖ Škwor, Vzácněj je nám

Téma rozpadu manželství řeší i textař Petr Hrdlička ve sloce písni *Vzácněj je nám*. Celá píseň je spíše dohodou mezi dvěma lidmi, hledání osobní svobody a znovunalezení klidu. Píseň je součástí alba „5„.

*Kdo na tom všem větší vinu má a že svejm dětem jenom kazíme mládí.
Takhle to asi nepůjde dál, ty sny že zbejvá ještě naděje nám.
Shodnem se na tom, že to nepůjde vrátit, ta věta zkusíme to každej sám.*

Už je to jasný.

*Vzácněj je nám každej den, kdy je ticho před bouří.
Vzácněj je nám a kdo víc si to zaslouží ho žít.*

❖ Škwor, Sama

Skupina Škwor nahrála také píseň s velice choulostivým tématem. Upřímný a syrový text skladby *Sama* popisuje příběh malé dívky z dětského domova, která čeká na návrat ztracené matky. Text i hudební ztvárnění zasáhne posluchače přímým úderem do srdce. Petr Hrdlička nehledal popis situace v metaforách, napsal holé skutečnosti tak, jak jsou, stejně jako zbytek textů v albu *Drsnej kraj*.

*Tak už nám zase padá listí, další rok uběh, to je jistý.
Jsi malá holka a jsi tu dál, to není ústav, ale kriminál.
Asi ti voči míň zářej, proč se na tebe všichni tvářej,
jako bys mohla za to, kdo je tvá máma a co tu vlastně děláš bez ní sama.*

*Nikomu nechýbiš, nikdo tě nehledá, jen čekáš za voknem, jestli se objeví ten,
kdo by chtěl s tebou bejt, kdo s tebou nejedná, jako s nechtěným prašivým psem.
Pro duši bolavou rány se nehojej, velikej otazník ve svejch očích máš.
Řikáš si, proč zrovna já. Cokoli uděláš, tě srazí na tvrdou zem.*

6.4 Homosexualita

Téma homosexuality, její problematika a odsuzování je dnes téměř minulostí. Volba sexuální orientace se v dnešní době neřeší tak přísně, jako v minulém století. V textech se téma gayů a lesbiček vyskytuje především u mladých kapel, které mohou čerpat ze zkušeností svého okolí. Písňe jsou optimistické, pohlavní orientace je pojmána s nadsázkou a určitou ironií. Nejedná se však o písňe útočné či s výsměšným podtextem.

Název podkapitoly bakalářské práce by mohl být součástí širšího tématu *Sex a sexualita v písňových textech*. Texty následujících písni je možné propojit s výukou jak v předmětech výchova ve společnosti tak výchova ke zdraví. Postavení ženy a muže, volba pohlavní orientace a rovnost lidí bez ohledu na pohlaví je součástí kapitol *Vzdělávání člověk ve společnosti* a *Změny v životě člověka a jejich reflexe*.

❖ Koblížci, Ty a já

Mladá začínající kapela Koblížci vytváří velice jednoduché texty o problémech, které sužují současnou mládež. Výjimkou není ani píseň *Ty a já*, která se zabývá odsouzení homosexuálů společností. Jednoduché rýmy, téměř žádné básnické prostředky a hovorová čeština doplňují chytlavou pop-rockovou melodii. Píseň pochází z alba *Mars útočí!*, vydaném v roce 2011.

*Hormony ve mně řadí, my jsme ti druhořadí, co se líbaj s rukama, pomáhaj si rukama.
Lidi to špatně berou, točej si nás kamerou, když jdem v tangách po pláži, růžový si neváží.
Mě napadaj stejný věci, ve fitku se musím svléci. Polechtat ty padavky, pohledem na
bradavky.*

*Gay i lesba, jsou to lidi, spousta z vás to tak nevidí, myslíte si, že jste víc a já křičím z plných
plic, že: Ty a já! Já a ty! Ty a já! Já a ty - jsme svoji!
Není to naší vinou, přesto jsem rád menšinou. A s pomocí mládeže, poškádlíme papeže.*

❖ Nightwork, Globální oteplování

Výstřední kapela Nightwork přitahuje posluchače svými texty a melodickou hudbou od roku 2005. Členové kapely jsou profesionální herci. Právě propojení divadla a hudby je typickým znakem jejich extravagantních vystoupení. Texty nejsou nijak složité, oslovují masu lidí, často bývají podporovány médii. V názvu písně *Globální oteplování* nejde o celosvětové ekologické problémy, nýbrž o význam přívlastku, vyjadřující homosexualitu.

Já jsem gay, jsem gay, jsem teplej. Buď taky gay.

*Dnes už jsem si jistý, že naše planeta je na oběžné dráze teplej květ, teplej je i vesmír, však i Antarktida roztaje již za šest let.
Slunce svítí každý den, tak neváhej a pojď se mnou ven.*

*Podívej teplá žížala, pes i rostlina, vždyť fotosyntéza by bez nás nebyla.
Venku samci motýlí tulipány pylují, řekněme si po chvíli.
Teplej sysel, teplá vydra, mečoun je gay taky.
V potoce jsou teplý ryby, všude vidím teplý mraky.*

❖ Tři sestry, Homosexuál

Kapela Tři sestry v čele s Františkem Moravcem, alias Lou Fanánek Hagen, produkuje hudbu ve stylu punku, rocku až hardcoru. Texty zahrnují témata obyčejných lidských problémů, častá je tematika hospodská. V písni *Homosexuál* je zřejmé přání stát se jím, i přes obavy spojené s lidskými předsudky. Song se nachází v albu *Lihová škola umění, aneb válka s loky*.

Já už chci být, já chci být jen homosexuál, jen homosexuál.

*Měkký sevření, už se nepustím a stoupám dál.
Trochu pozmění věci, kterejch jsem se děsil, bál.
Tajný chvíle, blízký cíle a stačí dobrej styk.
Růžovou lobby znám a chci k ní patřit i já sám.*

*Návštěvník klubů, který jen z filmů a vtipů znáš.
Vzpomínky na korunkách zubů, na věcí víc než ty šanci zažít máš.
Věcí se značkou homo.*

*Tajný sdružení, spiklenecký pocit prožívám.
Divný vzrušení, důvod chuť je moci proč jít nám.
Když se ptáte, mám dost přátel a stačí dobrej styk.
Růžovou lobby znám a už k ní patřím i já sám.*

❖ Rybičky 48, Emily

Punkrocková skupina s originálním názvem Rybičky 48 napsala epickou skladbu o perfektní dívce, která však své zájmy nachází u jiného pohlaví. Mladý muž víru neztrácí a snaží se svoji vyvolenou i přes všechny strasti okouzlit. Rybičky 48 nepatří mezi nejposlouchanější kapely české hudební sféry, ovšem nechybí na důležitých hudebních akcích a festivalech. Vydali několik alb včetně *Amores perros, voe!* se skladbou *Emily*.

*Pak přišlo strašný zjištění, Emily na kluky není! Veškerý moje snažení bylo tímto ukončený.
Jenže já se lehce nevzdávám, kvůli ní se denně přemáhám, chodím teď v dívčích šatech a
rtěnku nosím na rtech!
To jenom abys byla mooou!*

*Emily, už vím, co na tebe platí! Emily, já ani ty nejsme svatí!
Emily, už vím, co teď dělat mám! Emily, kvůli tobě se převlíkám!
To jenom abys byla mooou!*

❖ Vypsaná fixa, Velká láska

Textař a frontman Michal Madera se sám přirovnává k surrealistickým básníkům a nechává se inspirovat řadou světových osobností. Tvorba je postavena především na textech, hudba jen doplňuje myšlenku samotné umělecké básně. Některé pasáže textu nekorespondují s rytmem písně, dochází spíš ke zpívané recitaci. Skladba *Velká láska* je epickým příběhem nešťastně ukončené lásky mezi mužem a ženou.

*Trvalo to asi necelý dva roky a pak mu řekla hele, já jsem asi lesba.
Celou noc se jí to snažil vymluvit, říkal jí, počkej, a to se mi fakt nezdá.
Jenomže se mu to vážně nezdálo, byla to velká láska.
Jeho nevlastní ségra to věděla už celkem hodně dlouho. Byla to velká láska, žádnou takovou
neznám.*

*Zapálil cigaretu a řek, vrátíš mi tu kazetu tónem, kterež zněl poprvé jinak.
Zapálil cigaretu, chtěl opustit planetu, nebo aspoň zmizet do úplnýho jinam.*

6.5 Alkohol a drogy

Omamné látky jsou předmětem několika písni průřezově všech kapel české hudební branže. Jen málo skupin varuje ve svých textech před škodlivostí drog, většina textů je postavena na pocitech z užití návykových látek. Oslava alkoholu je častým tématem u rockových skupin, tzv. hospodské texty jsou chytlavé a oslovují svým charakterem řadu nadšenců.

Průřezově se tématem drog a alkoholu zabývá ve vzdělávání oblast *Člověk a zdraví*. V rámci výchovy ke zdraví se žáci zabývají prevencí chorob a návykového chování při užívání látek zdraví škodlivých.

❖ Visací zámek, Notorikova omluva

Jednoduše sepsaný text z vlastních zkušeností a zážitků, ve kterých nachází své vzpomínky i řada posluchačů. Text je založen na opakování frází a šestém pádu substantiv. Jedná se o zábavnou formu textu, autoři nevarují před škodlivostí alkoholu, spíše se jen vysmívají poalkoholovému stavu, lidově řečeno „oknu“. Píseň je součástí alba *Klasika*.

Věřte mi nebo ne, věřte mi nebo ne, tohle jsem doopravdy nechtěl a neházejte všechno jenom na mě.

Věřte mi nebo ne, věřte mi nebo ne, chtěl jsem si dát jen pivo, ale tu gořaličku no tu jsem neměl pít.

*Vím, že hráli Pistole, ale vo tanečku na stole a vo nějakym striptýzu, nic nevím.
O utrženým záchodu a o padání ze schodů, o rozmlácený kytáře nic nevím.*

*Tohle jsem nemoh bejt já, tohle jsem nemoh bejt já, tohle se mi nepodobá.
Tohleto není můj styl, tohleto není můj styl, to bych si vyprosil, pánové.*

*Vím, že hráli Motörhead, potom ale šel jsem hned a o nějakym bordelu nic nevím.
O válení v blátě, o ukradeným kabátě, o urážkách policajtů nic nevím.*

❖ Arakain, Lysohlávky

Skupina Arakain se může chlubit řadou zdařilých textů, tato píseň nepatří mezi jejich nejznámější, ovšem analyzujeme-li celkový text, docházíme k pozoruhodným závěrům. Název *Lysohlávky* jasně určuje hlavní myšlenku, vyvolat blouznění, vcítit se do pocitů člověka, který požil halucinogenní houby. Kvalitní práci odvedli i skladatelé hudební složky, plynoucí melodie podtrhuje textovou podstatu. Textař Zdeněk Kub využívá řadu básnických prostředků, metafor a oxymorónů. Píseň pochází z alba *Homo sapiens..?* z roku 2011.

*Pojď pouští deštěm písku nekonečným, pojd' souší mořem snad až přes vesmír.
Pojď projdem ohněm bran mrazem skleněným, pojd' teď, čarovnej let vábí nás.*

Do neznáma se bát, pocit dráždivěj znát. Do neznáma se dát, svět se bláznivej zdá.

*Pojď vzlítmem pádem výš vzhůru do hlubin, pojd' bít dřevěný koně do slabin.
Pojď najdem touhu lásek těch netečných, pojd' jdem padat výš až ke hvězdám.*

*Myšlenky jsou spasený až ukojenou touhou, kapky deště v hustém rytmu burcujou.
Slova jako láva hoří propálenou strouhou, do pohádky lysohlávky pomohou.*

❖ Dymytry, Kapitan Heroin

Provokativní skupina Dymytry napsala píseň o tvrdé droze, která sužuje nemálo lidí na území našeho státu. Textem písně je promluva *Kapitána Heroína*, který láká do svého světa slabé a osamocené jedince. Text pochází z prvního alba *Psy-core* z roku 2006.

*No to jsem rád, že tě vidim hochu, seš nějakěj bledej.
Z tvý protažený tváře soudim, že jsi sám.*

Tak pojd'! Vždyť ty se jenom vznášíš. Pojd'! Bud' král!

*Ten, kdo je se mnou už hranice nevnímá. To se zdá, bud' jako suprstár!
Tak polet' se mnou, vyrazíme ke hvězdám. To ti dám jen já Kapitán Heroin! Kapitán Heroin!*

*Potkávám tě na ulicích, smrt ti v patách kráčí.
No tak vidíš, že jsem nelhal, skutečně nejsi sám.*

6.6 Smrt

Téma smrti nacházíme v různých uměleckých textech, od prózy, dramát až k básním a písňovým textům. V písničkách se objevuje specifická varianta smrti a to úmrtí milované osoby, většinou dívky. Autoři se vypisují z vnitřních pocitů, hledají viníka, sami se ocitnou na hranici života a smrti.

Tématikou smrti se nezabývá samostatná oblast vzdělávání, ovšem bylo by vhodné zařadit problematiku do oblasti *Člověk a společnost*, *Člověk a zdraví*, ale především v rámci etické výchovy do komunikace citů. Pocity ze ztráty milované osoby lze popsat pomocí uměleckého díla ve výtvarné výchově.

❖ NOID, Na křídlech vrány

Frontmanem skupiny NOID je Václav Noid Bárta, který zároveň píše většinu textů. Kapela prozatím vydala dvě alba, píseň *Na křídlech vrány* pochází z desky *Rány*. Jeho texty lze řadit mezi kvalitní básně, užívá metafor a využívá v textech přírodní lyriku v kombinaci s vnitřními pocity.

*V bolestným sevření, zbavená všech snů, utíká před světem rovnou do stínů.
Ve svitu pochodní, holka ztracená, ze strachu o tebe padá...*

*Na křídla vrány jen si leť, na křídlech vrány, Bože spas duši v nás, umírá...
Na křídlech vrány nemá strach, holka tvá odlítá s andělem smrti.*

*Krásná a vášnivá láska všedních dnů, skončila ve stoce ztrát a nálezů.
S žiletkou ve vaně holka ztracená, se srdcem na cáry volá anděla smrti.
Jen si leť, Bože spas duši v nás, umírá na křídlech vrány...vrány...vrány.*

❖ UDG, Hvězdář

Kapela UDG ve své tvorbě mimo jiné pracuje s texty obsahující milostnou lyriku. Konkrétně ve *Hvězdáři* se mladý muž loučí se svoji milou, která je nemocí soužená a odchází na onen svět. Smířen s osudem, zanechal mladík hledání pravdy a viníka. Píseň pochází z desky *Ztraceni v inspiracích*.

*Ztrácíš se před očima, rosteš jen ve vlastním stínu.
Každá další vina, odkrývá moji vinu.
Ve vinu dávno nic nehledám, nehledám.*

*Jak luna mizíš s nocí v bělostných šatech pro nemocné.
Prosit je zvláštní pocit, jen, ať je den, noc ne.
Od proseb dávno nic nečekám, nečekám.*

*Na chodbách v bludných kruzích zářivka vyhasíná a já ti do infuzí chci přilít trochu vína.
Na nebi jiných sluncí, jak se tam asi cítíš, s nebeskou interpunkcí, jiným tulákům svítíš.*

*Obzor než klesne níž, je ráno a ty spíš. Od vlků odraná, hvězdáře Jordána.
Odpouštíš.*

❖ Wanastovy Vjegy, Otevřená zlomenina srdečního svalu

Otevřená zlomenina srdečního svalu patří k letním hitům roku 2006. V celém textu jde komplexně o mnohem více, než jen o smrt milované osoby. Wanastovy Vjegy jsou známí interpreti svými netradičními texty a slovními spojení. V této skladbě se prolíná přírodní lyrika s naturalistickými prvky.

*Otevřená zlomenina srdečního svalu, trápení a kocovina, vůně tvýho žalu.
Vypustíš svou hříšnou duši do slanýho moře, neumírej děvče moje chci ti říct, že*

*Ohořelou károu chtěl bych dojet ke hvězdám, který svítily z tvejh očí, dřív než červotoči se do tvýho srdce daj.
V ohořelým autě už dva měsíce nedejchám, sám se svojí vinou, už nikdy nechci jinou, už asi nedoufám.*

*Pláčem solíš otevřený rány, co se hojí, tvoji krev i tělo přijímám pod obojí.
Stejný lidi se soumrakem mají stejný stíny, zmizelas jak před přízrakem, padám do hlubiny.
Tvůj pramínek vlasů zaliju včelím voskem, koukám na tu krásu a nechápu to mozgem.
To co jsi mi dala já nikomu už nedám, tak mi řekni má opičko, proč tě marně hledám.*

6.7 Nonsens

Česká hudební scéna obsahuje několik textů písní, které nedávají zcela ucelený smysl. „Nonsens je kompoziční princip založený na nelogickém, nesmyslném spojení slov, motivů, témat působících komicky nebo tragikomicky (v případě existenciálně pojaté absurdní literatury). Jako nonsens se označuje i žánr lyriky blízký grotesce, kompozičně založený na nonsensu. Důležitou roli v něm hraje rytmus dosahovaný hrou se zvukovou i grafickou stránkou slov, ale především smysl pro fantastično a komičko obrazů.“³⁹ Textaři se snaží přiblížit básnickým vzorům, dekadentům, surrealistům nebo sami se pokusit o nový literární směr.

Nonsens je vhodné zařadit do výuky českého jazyka a literatury a výtvarné výchovy. Metodu lze využít při rozvíjení kreativních schopností a dovedností dětí. Určité uplatnění by měl nonsens v etické výchově v rámci výuky komunikačních dovedností.

❖ Divokej Bill, Voda

V textech středočeské kapely Divokej Bill nacházíme spoustu písní založených na opakování slov i celých veršů. Skupina má bohaté zastoupení hudebních nástrojů, od klasických elektrických kytar, baskytaru a bicí přes housle, banjo a akordeon. Hrají ve stylu folk rock a témata textu se pohybují v oblasti hravé, vtipné poezie a melancholických textů s problematikou nešťastné lásky. Text písně *Voda* z alba *Divokej Bill* patří k textům hravým, ovšem podtext písně příliš zábavně nevyznívá.

Pustil jsem vodu z vodovodu, chtěl jsem jí nechat svobodu.

Voda tekla ráno i v noci, chtěl jsem jí pomoci.

Voda tekla po celý čas v roce, chudinka skončila vždy ve stoce.

Jednou přišel účet z vodárny, nechtěl jsem platit ty lumpárny, nechtěl jsem platit ty lumpárny.

A zavřeli mě do vězení, to že jsem dal vodě svobodu.

Neměl jsem na vykoupení, že jsem chtěl chránit přírodu.

A co jsem měl dělat?

³⁹ LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, str. 210.

❖ Kabát, Mouse Decadence

Nejoblíbenější rocková skupina v České republice se nevyznačuje myšlenkově hlubokými texty, v jednoduchosti je jejich síla. Prostý, i když morbidní, text by byl vhodný do výuky hned z několika hledisek. Vtip, se kterým je text sepsán, udrží žáky v pozornosti a množství lexikálních i morfologických prostředků jsou snadno využitelné při rozboru díla. Text pochází z posledního alba 2010 *Banditi di Praga*.

*Přejela mašinka, malýho myšáka, mý nový kalhoty krví mi zacákal.
Nohy mu uřízla jako dvě polínka, byla to ošklivá, hodně zlá mašinka.
Myšák si povídá, no a co, vem to čert, byl klidné povahy, tak trochu introvert.
Nohy mi dorostou za dva dny, za měsíc, o anatomii neví ten blbec nic.*

*Nechte ho doufat, kdo doufá, přežije, ležice u trati, pravda ho zabije.
Marně volá mámě, není tu pokrytí, neví, že nohy jsou nenávratně v řiti.*

❖ Vypsaná fixa, Antidepressivní rybička

Undergroundová skupina Vypsaná fixa je oblíbenou kapelou studentských festivalů. Texty nemají příliš vysokou kvalitu, ale určitě každý z nich nese myšlenky a poselství, se kterými se mladí lidé ztotožňují. Jak sám autor textů Michal Madera konstatuje, hledá inspiraci u surrealistických básníků. Příběh malé rybičky pochází z alba *Fenomén*.

*Ona plave z orgánu do orgánu, žere plevel, kterej po ránu omotával mozek a kotníky na konci pelesti.
Ona plave z modřiny do modřiny a vygumuje je úplně všechny a tvoje vnitřní orgány tolerují tvoje rebelství.*

Ona je rebel kouří na zastávce, jí to chutná v týhle válce a její vnitřní orgány tolerují její rebelství.

❖ Tomáš Klus, Teplota vody

Mladý textař Tomáš Klus se nezalekl a odhodlal se nahrát píseň o regulaci teploty vody. Primitivní text při zvuku akustické kytary pobaví nejednoho posluchače. Píseň pochází z nejnámějšího alba *Racek*.

Pohybem nahoru se pouští voda a otáčením v této poloze se reguluje teplota vody.

Otáčením se regulují masážní trysky, musí být zároveň puštěn i spodní kohoutek. Přímo na hlavici sprchy je možné regulovat proud vody.

❖ Sto zvířat, Víno s klokanem

Česká hudební skupina hrající ve stylu ska se realizuje na českých festivalech a v klubech. Ska žánr je postaven na rytmu a pronikavých vstupů dechových nástrojů. Nonsenseový text z desky *Postelový scéný* písně *Víno s klokanem* je hravý a veselý.

*Četl jsem třetí svazek evropskejch dějin zívání.
Kdoví, jestli se něco nestane?*

*Popel mi padal na zem, pak přinesli snídani
a víno z Austrálie s klokanem.*

*Vajíčka byly děsný, kafe mi ale chutnalo.
Kdoví, jestli se něco nestane?
Skutečnost změní ve sny? Nebo půjdu na malou?
Pili jsme bílý víno s klokanem.*

Závěr

Na základě odborných publikací a článků jsem se pokusila nastínit současný stav literární výchovy se zaměřením na poezii. Závěrem několika výzkumů je podpora emocionality při recepci básní. Metody výuky interpretace a tvorby textu se zaměřují na rozvíjení emocionální gramotnosti a komunikačních dovedností. Metody lze využít při práci s písňovými texty v literární výchově.

Teorii verše jsem aplikovala na ukázky textů písní českých rockových skupin. Zaměřila jsem se na možnosti využití písňových textů jak v literární, tak v jazykové výchově a dokládala teoretické poznatky praktickými ukázkami. Vytyčila jsem sedm témat opakujících se v řadě textů různých interpretů. Pokusila jsem se jednotlivá témata zařadit průřezově do oblastí vzdělávání se zaměřením na mezipředmětové vztahy. Vycházela jsem z aktualizovaného Rámcové vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, který je dostupný na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Praktický výstup závěrečné práce řeším sestavením pracovních listů. Pomocí úloh střídám aktivizační metody a propojuji tak české rockové texty s výukou českého jazyka a literatury. První pracovní list je zaměřený na *Interpretaci textu písně psané a zpívané v nářečí*. Žáci vyhledávají dialekty a nahrazují je spisovnými výrazy. Téma ukázky souvisí s významnými díly české literatury. Druhý pracovní list koresponduje s *Tématem pohádek v textech písní*. Ukázka písně je vhodná do hudební výchovy. Třetí pracovní list je zaměřen na *Badatelskou metodu vzdělávání*. Pomocí postupu žáci sestaví vlastní analýzu vybrané písně a společně sestaví třídní sborník. Tato vyučovací metoda podporuje samostatnou i skupinovou práci a projektovou formou rozvíjí klíčové kompetence žáků. Poslední pracovní list se orientuje na *Poezii hrou*. Hravá a tvořivá interpretace písňových textů rozvíjí fantazii a kreativní schopnosti žáků.

Rozšíření práce by bylo možné provést praktickým výzkumem mezi žáky základních škol. Dotazníkem a pracovními listy by se podpořila nebo vyvrátila teorie přínosu písňových textů rockových skupin do výuky českého jazyka a literatury.

Záměrem této práce je podpořit výuku poezie na základních školách prostřednictvím textů písní a přiblížit tak žákům jednu z cest k literární teorii a rozboru textu. Pokusila jsem se o experiment, jak naplnit myšlenku Jana Amose Komenského *škola hrou*.

Citace pramenů a literatury

1. ČECHOVÁ, M., STYBLÍK, V. *Čeština a její vyučování*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1998, 264 s. ISBN 80-85937-47-6.
2. HAMAN, A. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. 1. vyd. Jinočany: nakladatelství H & H, 1999, 179 s. ISBN 80-86022-57-9.
3. HAUSER, P., KNESELOVÁ, H., ONDRÁŠKOVÁ, K., *Didaktika českého jazyka pro 2. stupeň ZŠ. Díl I. - část obecná*. 1. vyd. Brno: vydavatelství Masarykovy univerzity pro posluchače Pedagogické fakulty MU, 1994, 50 s. ISBN 80-210-1035-5.
4. HEJSEK, L. *...a pak přišel BIGBÍT*. 1. vyd. České Budějovice: nakladatelství Nová Forma, 2012, 110 s. ISBN 978-80-7453-185-9.
5. HNÍK, O. *Hravá interpretace v hodinách čtení a literární výchovy*. 1. vyd. Jinočany: nakladatelství H & H, 2007, 157 s. ISBN 80-7319-067-2.
6. HRABÁK, J. *Úvod to teorie verše*. 5. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, 239 s.
7. HRABÁK, J. *Umíte číst poezii a prózu?* 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, 191 s.
8. HRABÁK, J., TENČÍK, F. *Úvod do studia literatury*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970, 139 s.
9. JEČNÁ, K. *Nuda při češtině? Ani nápad!* 1. vyd. Praha: Agentura STROM, 1997, 47 s. ISBN 80-901954-4-X.
10. KALOČOVÁ, J. *Průvodce literárními pojmy*. Ostrava- Kunčice: Grafie, 1994, 56 s.
11. KOLLÁRIKOVÁ, K. Textová stránka populárních písní. In: *Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce českého jazyka na základní škole*. 1. vyd. Olomouc: vydala Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, 403 s. ISBN 978-80-244-1946-6.
12. KŘIVÁNEK, V., KUPCOVÁ, H. *Malý slovník literárních pojmů a autorů*. 1. vyd. Brno: Edice učebnice pro ZŠ, 1994, 88 s. ISBN 80-85827-15-8.

13. LEDERBUCHOVÁ, L. *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: nakladatelství H & H, 2002, 210 s. ISBN 80-7319-020-6.
14. NÜNNING, A. *Lexikon teorie literatury a kultury*. 1. vyd. Brno: Host- vydavatelství s.r. o., 2006, 912 s. ISBN 80-7294-170-4.
15. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
16. SVĚTLÍK, E. *Půvab poetiky. Průvodce pravidly poezie*. 1. vyd. Praha: nakladatelství ARSCI, 2009, 119 s. ISBN 978-80-86078-93-9.
17. VALA, J. *Poezie v literární výchově*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 119 s. ISBN 978-80-244-2761-4.
18. VALA, J. Úskalí a možnosti (anti)biografického čtení poezie. In: *Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce českého jazyka na základní škole*. 1. vyd. Olomouc: vydala Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, 403 s. ISBN 978-80-244-1946-6.
19. VALA, J., FIC, I.: *Poezie a mladí čtenáři. Výzkum recepce konkrétních básní*. 1. vyd. Olomouc: nakladatelství Hanex, 2012, 85 s. ISBN 978-80-7409-054-7.
20. VLČEK, J. *Rockové směry a styly*. 1. vyd. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1988, 64 s.

Internetové zdroje

21. ČASOPIS BRAVO. *Rozhovor z Brava*. [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.kabati.cz/rozhovor/bravo/komentare-1>>.
22. DISKOGRRAFIE.CZ [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.diskografie.cz/>>.
23. FIALA, D. *Rozhovor s Petrem Hrdličkou nad chystaným CD*. [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.skwor.cz/rozhovor/chystane-cd>>.

24. JONÁK, Z. *Úloha emocí při recepci literárního díla*. [online]. [aktualizace 6. 2. 2007]. [citováno dne 5. 4. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1131/ULOHA-EMOCI-PRI-RECEPCI-LITERARNIHO-DILA.html>>.
25. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. [citováno 17. 4. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>>.
26. NIGHTWORK. *Rozhovor kapely Nightwork k nové desce a tour*. [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.nightwork.cz/#!/page-29>>.
27. REFLEX. *Daniel Landa: Polepšený rváč nebo český fašista?*. [online]. [citováno dne 22. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-reflex-cz-reflex-cz-fertek/18961/daniel-landa-polepseny-rvac-nebo-cesky-fasista.html>>.
28. ROCKEM.CZ. *Doga: rozhovor nejen o novém albu*. [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.dogamusic.cz/cz/329/clanky/doga-nejen-o-novem-albu.php>>.
29. ROCKEM.CZ. *Rozhovor: Vyzpovídali jsme Aleše Brichtu o novém projektu, desce a tour!*. [online]. [citováno dne 29. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://rockem.cz/rozhovor-vyzpovidali-jsme-alese-brichtu-o-novem-projektu-desce-tour>>.
30. STAŠOVÁ, E. *Písňe a texty současných českých písničkářů*. [online]. [citováno dne 12. 4. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-2429>>.
31. ŠKWOR. *Napsali o nás*. [online]. [citováno dne 22. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.skwor.cz/rozhovor/normal-lidi>>.

Přílohy

1. Pracovní list 1: Interpretace textu písně psané a zpívané v nářečí
2. Pracovní list 2: Téma pohádek v textech písní
3. Pracovní list 3: Badatelská metoda vzdělávání
4. Pracovní list 4: Poezie hrou

Pracovní list 1: Interpretace textu písně psané a zpívané v nářečí

Vyhledejte slova pocházející z nářečí a nahraďte je spisovnými výrazy.

Co je hlavním tématem tohoto textu?

Srovnejte téma s literárními díly (Božena Němcová: Babička- Viktorka, Karel Jaromír Erben: Vodník, Gabriela Preissová: Její pastorkyňa, Karel Jaromír Erben: Tři zlaté vlasy děda Vševěda- Plaváček).

Čechomor, Andulka

*Stala Andulka pri Dunaji,
umyvala si biele nohy,*

*Jak si ich ona umyvala,
pekneho syna porodila.*

*A hybaj synku dole vodou,
a ja zostanem čistou pannou.*

*Jak sa to baba dozvedela,
priam richtarovi oznamila.*

*A vy richtare, čo robíte,
preč si Andulku nezlapíte.*

*Hybaj, Andulko, spoza dveri,
idu ti otec aj materi.*

*Veru mi nejdu otec, mati,
ale mi idu dvaja kati.*

*A vy mi kati oči viažte,
moju hlavičku mi stinajte.*

*Bo som si ja to zaslúžila,
už deviato som zamarnila.*

Pracovní list 2: Téma pohádek v textech písní

Jakou pohádkou se nechala inspirovat skupina Arakain a kdo je autorem této světoznámé pohádky?

O jaký žánr poezie se jedná?

O jaký typ verše se jedná, co je pro tento verš typické? Vyhledej v české literatuře autory, kteří psali své básně tímto typem verše.

Arakain, Zimní královna

*V pohádkách najdeš moudrou pravdu spousty příběhů.
Stejně i svůj v nich můžeš číst.
Okouzlí cizí žena lásku tvou, toho s kým jste si souzeni.
Tak jak to nést, kde návod vzít.*

*Jenom si vzpomeň, jednou přijela tak Zimní královna,
malýho kluka odvezla na saních.
Gerda pláče, volá Káji, Káj má srdce studený.
Malá Gerda musí ho zachránit.*

*Otři si slzy dobře víš, že pláč ten nic už nespraví.
Musíš teď jít, ne takhle stát.
Nezoufej, dej si radit pohádkou, tu už víc nikdo nezmění.
Osud ti dá co musí dát.*

*Bude to boj. Srdce z ledu, její cit, dobře víš, kdo v něm zvítězí.
Vzpomene Káj a jeho srdce roztaje.
A stejně ty, jdi teď za ní, je v tvých silách tu druhou porazit,
tak jako Gerda, když šla za Kájem.*

Pracovní list 3: Badatelská metoda vzdělávání

Vyhledejte si pomocí internetu text oblíbené české písně a pracujte podle následujících postupů.

1. Zapište si dojmy, které ve vás první poslech písně vyvolává.
2. Zapište si dojmy ze čtení textu písně.
3. V čem se vaše zápisky liší? Má melodie písně vliv na její interpretaci?
4. Určete hlavní téma vybraného textu.
5. Zařaďte text do básnického žánru, určete rýmy a vyhledejte básnické prostředky.
6. Obsahuje text nespisovné, expresivní výrazy nebo dialekty? Doložte na příkladu.
7. Kdo je autorem textu a jaký je název písně? Proč si myslíte, že autor vybral tento název?

Práce ve dvojicích, ve skupině:

1. Prezentujte svůj výběr textu písně před spolužáky. Proč jste vybrali tuto píseň, o čem autor píše? Zhodnoťte, zda se jedná o umělecky hodnotný text, a dokažte své tvrzení na konkrétním příkladu pomocí básnických prostředků.
2. Objevuje se téma této skladby i v ostatních textech vybraného interpreta? Naleznete podobnosti v textech jiných hudebních skupin či zpěváků?

Výstup

1. Zpracujte dle svých poznámek výstupní práci.
2. Doplňte analýzu textu ilustracemi k danému tématu.
3. Se svými spolužáky sestavte z prací sborník, který bude zhodnocen učitelem.
4. Kvalitní texty využijte v hodině hudební výchovy.

Pracovní list 4: Poezie hrou

Text písně založený na hře se slovy, pokuste se doplnit chybějící části veršů
(pomůcka: část slov ve verši, rýmy).

Vyhledejte v písni metafory.

Vymyslete metafory ke slovům: anděl, motýl, vítr, výtah.

U každé sloky určete rýmy.

Pokuste se sestavit vlastní báseň pomocí hry se slovy, jako to udělal Richard Krajčo v písni *Sněhurky*.

Kryštof, Sněhurky

*Nech bdít oka sí,
a výtah nech
a svátky nech váť.
Nech větru pár vět,
a světluškám,
a státy nech*

*Nechej Sněhurky,
a veškerou něhu.*

*A doutnák nech,
nechej naději,
ale aleji.
A kouty nech kout.*

*Svět je tichou dohodou
sudé s náhodou.*

*Nech medúzám,
a jedničkám jed.*

*A motýlům,
nech Terezám,
a pro plesy les
i s kvílením víl.*

*A bradavkám dav
a kost do kostela,
pro anděla,
pro rukáv tmu*

Jméno a příjmení	Tereza Strupková
Katedra	Katedra českého jazyka a literatury PdF UP Olomouc
Vedoucí práce	Mgr. Milan Polák, Ph.D.
Rok obhajoby	2014

Název práce	Texty českých rockových skupin a možnosti jejich využití v hodinách českého jazyka a literatury (se zaměřením na 8. a 9. ročník základních škol)
Název v angličtině	Texts by Czech rock bands and their use in Czech language and Literature lessons (with a focus on the 8th and 9th year of primary school)
Anotace práce	Bakalářská práce je soustředěna na využití písňových textů českých rockových skupin v hodinách českého jazyka a literatury. Teoretická část se zabývá poezií a jejím místem ve vzdělávání. V další části práce aplikuji teorii verše na texty písní a řeším vybrané jazykové prostředky užití v textech. Základní témata, vyskytující se v textech rockových písní, jsem zařadila mezi další vzdělávací oblasti vymezené Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Praktickým výstupem jsou pracovní listy do výuky českého jazyka a literatury.
Klíčová slova	Poezie, texty písní, rock, český jazyk a literatura, Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

Anotace v angličtině	This bachelor thesis focuses on using the lyrics of Czech rockbands in Czech language and Literature lessons. The theoretic part deals with the poetry and place in the education. In the next part I apply the theory of verse on the lyrics and I deal with the language instrumentality in the lyrics. I class the main topic of the rock songs through the other part of education defined by General educational programme of primary and secondary education. The worksheets of Czech language and Literature lessons constitute the practical part.
Klíčová slova v angličtině	Poetry, lyrics, rock, Czech language and Literature, General educational programme of primary and secondary education.
Přílohy vázané v práci	4
Rozsah práce	47 stran
Jazyk práce	český